

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

SUHTEELLISUUSPERIAATE POLIISILAISSA

Marjo Ritala

Opinnäytetyö
Lokakuu 2015
Liiketalous
Oikeudellinen asiantuntijuus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalous
Oikeudellinen asiantuntijuus

RITALA MARJO:
Suhteellisuusperiaate poliisilaissa

Opinnäytetyö 70 sivua, joista liitteitä 10 sivua
Lokakuu 2015

Suhteellisuusperiaate on yksi neljästä poliisilain oikeusperiaatteesta. Suhteellisuusperiaatteen tarkoituksena on mitoittaa poliisin toimenpiteet niin, että heidän käyttämänsä keinot ja niiden aiheuttamat haitat ovat järkevässä suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Opinnäytetyön tarkoituksena on antaa kattava kuvaus siitä, mitä suhteellisuusperiaatteella poliisilaissa tarkoitetaan sekä analysoida esimerkkeinä olevien laillisuusvalvojan ratkaisujen avulla, kuinka poliisin toiminnassa on noudatettu suhteellisuusperiaatetta. Analyysin pohjalta pyritään tarkastelemaan, onko uusi poliisilainsäädäntö selkiyttänyt poliisin toimintaa.

Opinnäytetyössä käytettiin lainopillista tutkimusmenetelmää täydentäen sitä empiirisellä osuudella. Keskeisinä lähteinä toimivat voimassaoleva poliisilaki, poliisilainsäädännön kokonaisuudistusta koskevat lainvalmistelutyöt sekä Poliisilaki – Kommentaari. Täydentävinä lähteinä toimivat asetukset, artikkelit, tutkielmat ja muu oikeuskirjallisuus. Lähteiden pohjalta luotiin kattava kuvaus siitä, mitä tarkoitetaan suhteellisuusperiaatteella poliisilaissa ja poliisitoiminnassa. Ilmiön taustoittamiseksi teoriaosuudessa avattiin käsitteitä oikeusperiaate ja suhteellisuusperiaate. Empiirinen osuus koostuu Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisujen analysoinnista.

Poliisialan lainsäädännön kokonaisuudistus on ollut tarpeen ja oikeusperiaatteiden ottaminen laintasolle omiksi pykälikseen on nähty selkeyttävänä parannuksena aiempaan poliisilakiin nähden. Etenkin voimakeinojen käytöllä ja henkilön kiinniottamisella puututaan varsin voimakkaasti yksilön perus- ja ihmisoikeussuojaa nauttiviin oikeushyviin, kuten henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Aikaisemman poliisitoiminnan lakikokouksen aikana noin kuudesosa Eduskunnan oikeusasiamiehen saamista kanteluista koski poliisin toimintaa. Määrä on ollut sama myös uusien lakien tultua voimaan vuonna 2014. Tosin laillisuusvalvojalla on työn alla edelleen ainakin osin vanhan lain aikana tehdyt kantelut. Näin ollen on liian aikaista tehdä analyysiä siitä, kuinka vaikuttava poliisilainsäädännön kokonaisuudistus on ollut poliisin toiminnan näkökulmasta.

Suhteellisuusperiaate, kuten muutkin oikeusperiaatteet ohjaavat ja rajoittavat viranomaisten päätöksentekoa. Suhteellisuusperiaatteen soveltaminen on kuitenkin jokaisella kerralla ainutlaatuista. Joissain tilanteissa vähäinenskin henkilön oikeushyviin puuttuva toimenpide voi olla suhteellisuusperiaatteen vastainen.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Legal Expertise

RITALA MARJO:

The Principle of Proportionality in Police Act

Bachelor's thesis 70 pages, appendices 10 pages

October 2015

The principle of proportionality is one of the four legal principles in the Police Act. The purpose of the principle of proportionality is to proportion police operations so that the means used and the ill-effects caused by them are rational and proportional to the goal pursued. The aim of my thesis is to give a comprehensive account of what the principle of proportionality in the Police Act implies as well as to analyse, in the light of the decisions made by law enforcers given as examples, how the principle of proportionality has been observed. On the basis of the analysis, I seek to examine whether the new police legislation has helped to clear police activity.

I used the juridical research method in my thesis, complementing it with an empirical part. My main sources consisted of the current Police Act, the preliminary law-drafting materials/documents for the total reform of police legislation as well as Poliisilaki - Kommentaari (The Police Act - Commentary). Supplementary sources included decrees, articles, theses and other juridical literature. Based on the sources, a comprehensive account of what is implied by the principle of proportionality in the Police Act and police activity was created. To provide a background for the issue, the concepts of legal principle and principle of proportionality were clarified in the theory part of the thesis. The empirical part consists of analysing the decisions made by the Parliamentary Ombudsman.

The total reform of police legislation has been necessary, and making the legal principles part of the law in their own clauses has been seen as a clarifying improvement compared with the previous Police Act. In particular, the use of force and apprehending a person rather strongly interfere with an individual's legal rights which are protected by basic and human rights, such as personal integrity. Under the previous police legislation, approximately a sixth of the complaints made to the Parliamentary Ombudsman concerned police activity. The number of complaints has remained the same even after the new laws were passed in 2014. It is too early to make an analysis of how effective the total reform of police legislation has been from the perspective of police activity.

The principle of proportionality, like any other legal principles, guides and restricts the decisions of the authorities. Implementing the principle of proportionality is, however, every time unique/ one-of-a-kind. In some situations, interfering with an individual's legal rights even in the slightest may be against the principle of proportionality.

.

Key words: principle of proportionality, police act, policing

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	TUTKIMUKSEN KOHDE, TUTKIMUSMENETELMÄ JA TYÖN TAVOITE	8
2.1	Tutkimuksen kohde ja aikaisempi tutkimus	8
2.2	Aikaisempi tutkimus	8
2.3	Tutkimusmenetelmä	9
2.4	Työn tavoite	11
3	SUHTEELLISUUSPERIAATE OIKEUSPERIAATTEENA.....	12
3.1	Suhteellisuusperiaatteen käsitteestä	12
3.2	Suhteellisuusperiaatteen soveltaminen.....	13
3.3	Suhteellisuusperiaate ja ihmisoikeudet	15
3.3.1	Historiallinen näkökulma	15
3.3.2	Suhteellisuusperiaate EIS:ssa	16
3.4	Suhteellisuusperiaate EU-oikeudessa.....	17
3.5	Oikeusperiaatteen käsitteestä.....	19
3.6	Oikeusperiaatteen tehtävistä	20
3.7	Oikeusperiaatteet poliisilain (872/2011) uudistuksessa	20
4	SUHTEELLISUUSPERIAATE POLIISILAIN UUDISTUKSISSA	22
4.1	Suhteellisuusperiaate poliisilain (493/1995) uudistuksessa	23
4.1.1	Suhteellisuusperiaate uudessa poliisilaissa (872/2011)	25
4.2	Poliisilain suhteellisuusperiaatteen keskeiset käsitteet	25
4.2.1	Puolustettava suhde.....	26
4.2.2	Tehtävän tärkeys, vaarallisuus ja kiireellisyys	26
4.2.3	Tavoiteltava päämäärä	26
4.2.4	Henkilön käyttäytyminen, ikä, terveys ja muut vastaavat häneen liittyvät seikat.....	27
4.2.5	Muut tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat.....	27
5	SUHTEELLISUUSPERIAATTEEN ILMENEMINEN POLIISILAISSA (872/2011).....	29
5.1	Poliisin tehtävät.....	29
5.2	Toimenpiteestä luopuminen ja sen siirtäminen	31
5.3	Henkilöllisyyden selvittäminen	33
5.4	Etsintäkuulutetun kiinniottaminen	34
5.5	Rikoksilta ja häiriöltä suojaaminen	36
5.6	Kulkuneuvon pysäyttäminen ja siirtäminen	39
5.7	Voimakeinojen käyttö	40

5.8	Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen, ampuma-aseen käyttö sekä sitominen	42
5.9	Voimakeinojen käyttö turvatarkastuksessa	45
5.10	Salaiset tiedonhankintakeinot, PoLL, 5 luku	45
5.10.1	Televalvonta ja sen edellytykset.....	46
5.10.2	Televalvonnasta päättäminen	47
5.10.3	Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset sekä suunnitelmallisesta tarkkailusta päättäminen	48
5.10.4	Tekninen katselu ja sen edellytykset	49
5.10.5	Ylimääräisen tiedon käyttäminen	50
5.11	Poliisitutkinnassa tutkittavat asiat ja sovellettavat säännökset.....	50
5.12	Poliisitutkinnan turvaaminen	51
6	POHDINTA	52
	LÄHTEET	56
	LIITTEET.....	60

LYHENTEET JA TERMIT

AOA	Eduskunnan apulaisoikeusasiamies
CPT	Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (Kidutuksen vastainen komitea)
EIS	Euroopan ihmisoikeussopimus
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
EOA	Eduskunnan oikeusasiamies
ETL	Esitutkintalaki
EU	Euroopan unioni
EY	Euroopan yhteisö
HaVM	Hallintovaliokunnan mietintö
HE	Hallituksen esitys
PKL	Pakkokeinolaki
PoL	Poliisilaki
SEUT	Sopimus Euroopan Unionin toiminnasta, EU-sopimus

1 JOHDANTO

Poliisikantelut ovat Eduskunnan oikeusasiamiehelle (EOA) tehdyistä kanteluista suurin ryhmä, noin kuudesosa kaikista kanteluista. Vuosittain EOA saa satoja poliisikanteluja. Vuonna 2013 kanteluiden määrä oli huipussaan, kaikkiaan 858 kantelua. Valtaosa poliisikanteluista koskee esitutkintaa ja erilaisten pakkokeinojen käyttöä.¹ Joskus kannellaan myös poliisin käytöksestä. EOA:n toimintakertomuksista käy kuitenkin ilmi, ettei kantelujen määrästä tai kanteluratkaisuista voi tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä poliisi-toiminnan tilasta, sillä poliisin tekemiä toimenpiteitä on päivittäin tuhansia. Eduskunnan oikeusasiamies on nostanut syytteen poliisiasioissa 2000-luvulla vain kahdessa tapauksessa.² Vuoden 2014 alusta voimaan tulleet esitutkintalaki (805/2011, ETL), pakkokeinolaki (806/2011, PKL) ja poliisilaki (872/2011, PolL) eivät ole EOA:n mukaan aiheuttaneet huolestuttavia tulkinta- tai muita ongelmia. Vuonna 2014 poliisikanteluja oli kaikkiaan 691.³

Poliisilain kokonaisuudistuksen myötä perus- ja ihmisoikeusnäkökulma ovat korostuneemmassa asemassa poliisitoiminnassa. Viranomaisten oletetaan toimivan siten, että he eivät loukkaa kansalaisten laillisia oikeuksia. Sen vuoksi poliisin toimivaltuudet on pyritty määrittelemään uusiin lakeihin mahdollisimman täsmällisesti. Myös poliisin toimintaa ohjaavat periaatteet on tarkemmin ja johdonmukaisemmin kirjattu kyseisiin lakeihin.⁴ Tämä opinnäytetyö käsittelee yhtä näistä poliisin toimintaa ohjaavista yleisistä periaatteista, nimittäin suhteellisuusperiaatetta.

Poliisihallinnossa työskentely innosti minut tekemään opinnäytetyöni sellaisesta aiheesta, joka jollain tapaa linkittyy poliisin työhön. Minulla oli pientä konkreettista tuntumaa poliisialan lainsäädäntöuudistukseen, kun olin mukana teknisenä avustajana Ponnistushankkeeksi nimetyssä poliisihallinnon koulutuskokonaisuudessa vuonna 2012. Ponnistushanke käsitti PolL:n, ETL:n ja PKL:n koulutuksen poliisimiehille ja syyttäjille ja sen tuotteina syntyivät mm. kutakin lakia koskevat kommentaarit⁵.

---

¹ Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2014, 128

² Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2013, 130

³ Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2014, 127–128

⁴ Tolvanen 2014b, 28–29

⁵ Poliisilaki – Kommentaari, Esitutkintalaki – Kommentaari ja Pakkokeinolaki – Kommentaari, julkaistu 2014 sarjassa Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjoja

2 TUTKIMUKSEN KOHDE, TUTKIMUSMENETELMÄ JA TYÖN TAVOITE

2.1 Tutkimuksen kohde ja aikaisempi tutkimus

Tieteen tarkoituksena on vastata kolmeen peruskysymykseen: mikä on tutkimuksen kohde, mitä tuosta kohteesta tiedetään ja millä menetelmällä tietoa hankitaan⁶. Tämä opinnäytetyö käsittelee suhteellisuusperiaatetta poliisin toiminnassa, erityisesti poliisilain sääntelyssä. Sain idean opinnäytetyölleni vuoden 2014 Poliisin toimintaympäristökatsauksessa olevasta professori Matti Tolvasen artikkelista Poliisialan lainsäädännön nykytila, missä hän tuo esille lakeihin kirjattujen toimintaa ohjaavien periaatteiden keskeiset muutokset⁷. Suurimman sykäyksen perehtyä oikeusperiaatteista juuri suhteellisuusperiaatteeseen antoivat suhteellisuusperiaatetta käsittelevät tutkielmat. Poliisilakia pidin omasta näkökulmastani mielekkäimpänä, vaikka suhteellisuusperiaate on vaikuttavuudeltaan merkittävin esitutkinta- ja pakkokeinolaieissa. Perusteena valinnalleni oli se, että suhteellisuusperiaate saa merkityksen myös poliisilaissa. Opinnäytetyön rajaaminen vain poliisilain käsittelyyn on ollut tarkoituksenmukaista.

2.2 Aikaisempi tutkimus

Suhteellisuusperiaatteesta on tehty muun muassa pro gradu -tutkielmia⁸ ja se on ollut osaltaan mukana kaikkia oikeusperiaatteita koskevassa oikeuskirjallisuudessa⁹. Suhteellisuusperiaatteeseen on viitattu myös useissa poliisin toimintaa koskevissa pro gradu -tutkielmissa¹⁰. Puhtaasti suhteellisuusperiaatetta poliisilaissa käsitteleviä tutkimuksia ei käsittäkseni ole kuitenkaan tehty.

Aikaisemmin tehdyistä tutkimuksista tärkeimpinä lähteinä olen käyttänyt Mila Riekin pro gradu – tutkielmaa suhteellisuusperiaatteesta kansallisena oikeusperiaatteena sekä Mika Launialan yhtä artikkeliväitöskirjan osaa, eli Suhteellisuusperiaate uuden esitut-

---

⁶ Aarnio 2011, 10

⁷ Tolvanen 2014b, 29

⁸ Eklund 2014: Suhteellisuusperiaate välillisten hallinnollisten pakkokeinojen käytössä; Rieki 2009: Suhteellisuusperiaate kansallisena oikeusperiaatteena

⁹ Mm. Tähti 1995: Periaatteet Suomen hallinto-oikeudessa; Laakso 1999: Suhteellisuusperiaate yhteisöoikeudessa

¹⁰ Mm. Punkari 2009: Poliisin voimankäyttö. Erityisesti aseenkäyttökysymys; Lahtinen 2011: Poliisi ampuu – hätävarjelun vai voimakeinojen käytön perusteella.

kintalain (805/2011) 4 luvun 4 §:ssä. Ne olivat rakenteeltaan ja sisällöltään inspiroivia ja tutkimustani oikeaan suuntaan ohjaavia.

2.3 Tutkimusmenetelmä

Poliisitoimintaa ja suhteellisuusperiaatetta koskevat tutkielmat ja oikeuskirjallisuus ovat toimineet teoreettisena viitekehyksenä tälle tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Menetelmänä on käytetty lainoppia. Lainopin tiedonintressinä on tuottaa voimassa olevasta oikeudesta perusteltuja tulkinta-, punninta- ja systematisointikannanottoja¹¹. Koska lainoppi kuuluu humanistisiin tieteisiin, siitä ei voida vetää aukottoman varmoja mittauksia kuten esimerkiksi fysiikassa, sillä lainopin väitteitä ei voida todistaa testamalla hypoteeseja. Lainoppia sen sijaan voidaan tutkia täsmällisen käsitteistön ja argumentoinnin avulla.¹²

Oikeuslähteiden tulkinta edellyttää kielitieteellistä ymmärrystä, koska kieli on luonteeltaan monimerkityksellistä. Oikeudellisten termien merkitys riippuu siitä, missä yhteydessä niitä käytetään ja minkälaisen merkityksen tutkija termeille antaa. Siten tulkinta on aina jossain määrin subjektiivista.¹³ Tulkinnassa termien eri merkityksistä valitaan jokin vaihtoehto ”oikeaksi” perustelemalla se parhaiten¹⁴. Oikeudellinen argumentaatio eli perustelu on prosessi, jossa vastaanottaja pyritään saamaan vakuuttuneeksi tietyn ratkaisun tai tulkinnan oikeellisuudesta. Mitä heikompaan oikeuslähteeseen¹⁵ argumentaatio perustuu, sitä suurempi tarve on perustella sen oikeellisuus.¹⁶

Paitsi tulkintaa, lainopilla tarkoitetaan myös oikeusperiaatteiden punnintaa. Oikeusperiaatteet ilmentävät yhteiskunnallisia arvoja ja tavoitteita. Eri oikeudenaloilla on omia oikeusperiaatteita, joiden etusijajärjestys tulee ottaa punninnassa huomioon tasapainottaen ne muiden asiaan kuuluvien yhteiskunnallisten arvo- ja tavoiteperusteiden kanssa.¹⁷

---

¹¹ Kolehmainen 2015, 2

¹² Aarnio 2011, 11–13

¹³ Hirvonen 2011, 36–37

¹⁴ Aarnio 2006, 247

¹⁵ Vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat mm. Suomen lait, lakien nojalla annetut alemmantasoiset normit, EIS:n normit, EIT:n prejudikaatit. Heikosti velvoittavia oikeuslähteitä ovat mm. lainvalmisteluaineisto, jotka ovat sitä velvoittavampia, mitä tuoreempia ne ovat ja kuinka perusteltuja niiden esityöt ovat. Kolehmainen 2015, 9–12

¹⁶ Kolehmainen 2015, 8–9

¹⁷ Hirvonen 2011, 44–45

Kolmantena tehtävänä lainopilla on systematisointi, jolla tarkoitetaan voimassa olevan oikeusnormiston jäsentämistä niin, että sen pohjalta voidaan rakentaa yhtenäinen ja johdonmukainen oikeusjärjestelmä¹⁸. Yksinkertaisimmillaan systematisoinnilla selvitetään normien välisiä suhteita. Systeemi tarjoaa puitteita kysymiselle ja tulkinta hahmottaa vastauksia.¹⁹

Oikeuskirjallisuudessa esitetty lainopin teoria on mielestäni vaikeaselkoista. Yritin koostaa tähän opinnäytetyöhön selkokielisen ja yksinkertaisen kuvauksen lainopista käyttämällä lähteinäni sekä teoreettisia oikeustieteen julkaisuja, pro gradu - tutkielmia sekä ohjeita oikeustieteellisen tai muun opinnäytetyön laatimiseen. Jouduin toteamaan, että jokaisella käyttämälläni lähteellä oli hieman erilaisia näkökulmia lainoppiin. Vastaava havainto käy hyvin ilmi myös oikeustieteen metodologian oppaasta, jossa tekijä toteaa, ettei oikeustieteessä ole yleispätevää ja standardisoitua metodisäännöstöä, jota seuraamalla kohteesta voidaan tuottaa luotettavaa tieteellistä tietoa²⁰. On myös sanottu tulkintoja olevan yhtä monta kuin tulkitsijaakin. Mutta mitä useampi tutkija päätyy samaan lopputulokseen, sitä luotettavampana tutkimustulosta voidaan pitää.²¹

Opinnäytetyöprosessin aikana olen perehtynyt oikeusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen käsitteeseen tutkielmien ja teoriakirjallisuuden avulla ja pyrkinyt muodostamaan kuvan siitä, mitä tutkimukseni kohteesta, eli suhteellisuusperiaatteesta poliisilaisissa tiedetään. Työn empiirisen osuuden muodostaa esimerkeiksi nostamani EOA:n ratkaisut, joita analysoin suhteellisuusperiaatteen ilmenemisen pohjata. Ratkaisuja olen hakenut EOA:n Internet-sivujen hakemistosta hakusanalla suhteellisuusperiaa* ja hallinnonalana poliisi. Haku tuotti kaikkiaan 62 ratkaisua (ks. liite 1). Koska ratkaisuja oli melko paljon, päätin rajata hakuani vuosille 2007–2014. Näitä oli kaikkiaan 27 kappaletta²². Olen pyrkinyt löytämään rajaamastani aineistosta sopivia esimerkkejä käsittelemieni poliisilain pykälien alle. Olen ottanut mukaan myös yhden vanhemman ratkaisun vuodelta 2004, koska aihe oli kiinnostava ja tapaus nousi esille myös Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksista.

---

¹⁸ Hirvonen 2011, 25

¹⁹ Kolehmainen 2015, 18

²⁰ Hirvonen 2011, 7

²¹ Kananen 2010, 69–70

²² Vuosina 2007–2014 oli kaikkiaan 32 EOA:n ratkaisua, mutta niistä 5 oli lausuntoja.

Lähestyn tutkimusongelmaani avaamalla ensin käsitteitä suhteellisuusperiaate ja oikeusperiaate. Käyn myös lyhyesti läpi suhteellisuusperiaatteen linkittymisen ihmisoikeuksiin, Euroopan neuvostoon ja eurooppaoikeuteen. Vasta käsitelmääritysten jälkeen siirryn tarkastelemaan lähemmin poliisilakia ja oikeusperiaatteiden asemaa poliisilain kokonaisuudistuksessa. Ensisijaisena lähteenä käytän Satu Rantaeskolan toimittamaa kommentaariteosta poliisilaista. Kommentaarissa on jokainen poliisilain pykälä tulkittu seikkaperäisesti. Nostan tässä opinnäytetyössä esille ne pykälät, joissa suhteellisuusperiaate on erityisesti mainittu lain tulkintaosuudessa poliisin toimintaa ohjaavana oikeusperiaatteena. Näiden säännösten soveltamista analysoin laillisuusvalvojan ratkaisujen avulla.

2.4 Työn tavoite

Tavoitteena on tuottaa kirjallisen lähdeaineiston pohjalta katsaus siitä, mitä tarkoitetaan suhteellisuusperiaatteella erityisesti poliisilaissa. Pyrin esimerkkeinä olevien laillisuusvalvojan (EOA) ratkaisujen avulla tuomaan konkreettisesti esille tilanteita, joissa suhteellisuusperiaatetta on sovellettu. Näiden esimerkkien ja EOA:n vuosittaisten kertomusten avulla pyrin myös kartoittamaan, onko poliisilainsäädännön kokonaisuudistus selkiyttänyt poliisin toimintaa.

Opinnäytetyöllä on myös konkreettinen tavoite toimia kirjallisena materiaalina poliisin tutkintokoulutuksessa (poliisi AMK ja YAMK) sekä erikoistumisopinnoissa ja täydennyskoulutuksessa vastaavalla tavalla kuin poliisin tutkintoa suorittavien opiskelijoiden opinnäytetöillä. Poliisin soveltaman lainsäädännön osalta oikeuskirjallisuutta ei ole samassa määrin tarjolla kuin muualla lainsäädännössä.

3 SUHTEELLISUUSPERIAATE OIKEUSPERIAATTEENA

3.1 Suhteellisuusperiaatteen käsitteestä

Suhteellisuusperiaatteella on oikeuskirjallisuuden mukaan kolme ominaisuutta. Näiden ominaisuuksien erillisen käsittelyn kautta suhteellisuusperiaate avautuu käsitteenä.

Ensimmäisen ominaisuuden mukaan viranomaisten käyttämien keinojen tulee olla soveltuvia ja asianmukaisia tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseen ja saavuttamiseen. Kysymys on tavoiteltavan päämäärän ja sitä toteuttavien keinojen välisestä suhteesta.²³ Viranomaisten keinojen on oltava oikeassa ja puolustettavassa suhteessa päämäärään nähden. Se mikä kussakin yksittäistapauksessa katsotaan oikeaksi ja puolustettavaksi ratkaistaan yhteiskunnassa vallitsevien arvojen perusteella.²⁴ Viranomaisen toimi ei siten saa olla tarpeettoman ankara tavoitteeseen nähden, vaan sen on oltava tilanteeseen sopiva²⁵. Viranomaisen tulee ensin pyrkiä tavoitteeseensa käyttämällä lievempiä keinoja, eli viranomaisen on mitoitettava toimintansa oikeassa suhteessa, valitsemalla vähiten henkilön oikeuksia rajoittava tai oikeuksiin puuttuva keino²⁶. Keinon tulee suhteellisuusperiaatteen mukaan asianmukaisesti sopia kyseessä olevan tavoitteen saavuttamiseksi.

Toiseksi, suhteellisuusperiaate edellyttää, että viranomaisen toimella on oltava riittävä vaikutus, jotta se johtaa tavoiteltuun tulokseen. Toimen on siis oltava tarpeellinen ja välttämätön tavoitteen saavuttamiseksi niin, että toimen kohteen edut ja oikeudet turvataan mahdollisimman kattavasti.²⁷ Vain sellaiset keinot ovat sallittuja, jotka päämäärän saavuttamisen kannalta ovat ehdottoman tarpeellisia²⁸. Tietyn toimenpiteen käyttäminen on siis sallittua vain sillä edellytyksellä, että viranomaisella ei ole käytettävissä lievempiä vaihtoehtoisia keinoja, joilla tavoite voitaisiin saavuttaa. Tätä kriteeriä voidaan samalla pitää hallinnon tehokkuuden vaatimuksena²⁹.

---

²³ Schwarze ym. 1999, 159–160

²⁴ Launiala 2013, 2

²⁵ Eklund 2014, 3, 40, 43

²⁶ Mäenpää 2011, 85; Eklund 2014, 44

²⁷ Eklund 2014, 45

²⁸ Schwarze ym. 1999, 160

²⁹ Eklund 2014, 3, 45

Kolmanneksi, toimien on oltava oikeasuhtaisia. Tällä tarkoitetaan sitä, että joissain tapauksissa hallinnon näkökulmasta viranomaisen toimea voitaisiin pitää tarpeellisenä ja välttämättömänä tavoitteen suhteen, mutta toimi olisi liian ankara yksityiselle suhteessa rikkomukseen tai laiminlyöntiin. Viranomaisen tulee valita yksityisen kannalta lievin mahdollinen toimi, eli sellainen, joka rajoittaa tai puuttuu henkilön oikeuksiin vähiten. Liian ankarien keinojen käyttöä ei voida perustella hallinnollisen tarpeellisuuden vaatimuksella. Esimerkiksi rajoittavaa päätöstä tehtäessä toimen ankaruuden tulee kohtuullisessa olla suhteessa teon laatuun nähden.³⁰

Perusoikeudet ja hallinnon oikeusperiaatteet ohjaavat ja rajoittavat viranomaisten päätöksentekoa. Suhteellisuusperiaate antaa viranomaisille mahdollisuuden ja velvollisuuden ottaa päätösharkinnassa huomioon erilaisia näkökohtia, arvoja ja hallinnollisia tarkoituksenmukaisuuksia. Suhteellisuusperiaate ohjaa toimivallan ja harkintavallan käyttämistä koskevien säännösten tulkintaa ja soveltamista. Sillä on ennaltaehkäisevä vaikutus viranomaisten toiminnassa ja päätöksenteossa, joissa joutuu käyttämään harkintaa. Jokainen tilanne on ainutlaatuinen ja siten intressien punninta on aina myös ainutlaatuista ja jää sen henkilön vastuulle, joka kyseistä asiaa sillä hetkellä käsittelee. Tämä näkyy myös siinä, että EOA ja oikeuskansleri antavat usein huomautuksia suhteellisuusperiaatteen rikkomisesta.³¹

3.2 Suhteellisuusperiaatteen soveltaminen

Vaikka hallinnon oikeusperiaatteet, mukaan lukien suhteellisuusperiaate, ovat olleet Suomessa laintasolla vasta vuoden 2004 hallintolaista lähtien, on niiden noudattaminen kuulunut hyvän hallinnon vaatimuksiin ja niihin on viitattu pitkään oikeuskäytännössä³². Suhteellisuusperiaatteen merkitystä on korostettu hallinnollisten pakkokeinojen käytössä jo 1910-luvulta lähtien³³. Hallinnon oikeusperiaatteet löytyvät hallintolain 2 luvun 6 §:stä:

Viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa

³⁰ Mäenpää 2011, 85; Eklund 2014, 47–49

³¹ Rieki 2009, 47–51

³² Mäenpää 2011, 74–75; Eklund 2014, 42

³³ Rieki 2009, 3

taivoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Suhteellisuusperiaate on yksi viidestä hallinnon oikeusperiaatteesta. Vaikka poliisitutkintaan hallintolakia ei sovelleta, yksittäisen poliisimiehen toimintaan sitä kuitenkin sovelletaan hänen hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä. Julkisilla hallintotehtävillä tarkoitetaan hallinnollista toimeenpanovaltaa eli lakien toimeenpanoa sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, etuja ja velvollisuuksia koskevaa päätöksentekoa. Olennaista on, että tehtävä on annettu lailla tai lain nojalla. Poliisin toimien osalta julkisia hallintotehtäviä ovat mm. yksityisiin kohdistuvien käskyjen ja kieltojen antaminen, voimakeinojen käyttäminen ja esimerkiksi lupahallinnon hallintopäätökset.³⁴

1.9.2014 voimaan tulleen hallintolain (6.6.2003/434) 8 a luvun säännöksiin mukaan ”viranomaisen, siihen palvelussuhteessa olevan tai muun julkista hallintotehtävää hoitavan lainvastaisesta menettelystä tai velvollisuuden täyttämättä jättämisestä voi jokainen tehdä hallintokantelun toimintaa valvovalle viranomaiselle”. Mikäli poliisimies tai poliisihallinnon muu virkamies on virkatoimessaan menetellyt virheellisesti tai laiminlyönyt virkatehtäviensä suorittamisen, hänen toimintansa voidaan saattaa tutkittavaksi tekemällä hallintokantelun³⁵.

Tilanteita, joissa suhteellisuusperiaatteen soveltamista edellytetään, ovat etenkin voimankäyttöä vaativat tilanteet tai sellaiset tilanteet, joissa hallinnon asiakkaaseen kohdistuu epäedullisia toimia, kuten työsuoja- ja rakennusvalvontaa. Myös harkittaessa virkamieheen kohdistuvia kurinpitotoimia on noudatettava suhteellisuusperiaatetta, sillä virkamieheen kohdistetuilla toimenpiteillä on oltava oikeasuhtainen seuraamus virkamiehen moitittavaan menettelyyn nähden. Lainsäädännössä se taas tulee esille arvioitaessa sellaista lakiehdotusta, jolla mahdollisesti puututaan perustuslailla turvattuihin perusoikeuksiin.³⁶ Suhteellisuusperiaatteen yhtenä tehtävänä on viranomaisen toimivallan käytön kohtuullistaminen. Käytännössä periaatteen soveltaminen saattaa kuitenkin olla ongelmallista sen yleisellä tasolla olevan, mutta kuitenkin abstraktin käsitteen vuoksi.³⁷

---

³⁴ Niemivuo & Keravuori 2003, 109

³⁵ Palautetta poliisin toiminnasta

³⁶ Rieki 2009, 30, 36

³⁷ Eklund 2014, 41

3.3 Suhteellisuusperiaate ja ihmisoikeudet

3.3.1 Historiallinen näkökulma

Toisen maailmansodan päättymisen jälkeen Iso-Britannian, Ranskan, Saksan, Belgian ja Italian pää- ja ulkoministerit toimivat yhteistyössä luodakseen yhtenäisen Euroopan maailmansotien runteleman Euroopan tilalle³⁸. Euroopan neuvosto perustettiin vuonna 1949 tavoitteenaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien turvaaminen sekä toimiminen yhdessä talouden, sosiaalikäysymysten, kulttuurin, tieteen, oikeuden ja hallinnon alueilla³⁹. Euroopan ihmisoikeussopimus (EIS) solmittiin heti vuonna 1950 demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien turvaamiseksi ja se tuli voimaan vuonna 1953. Sopimuksen perusteella yksittäiset ihmiset voivat saattaa ihmisoikeusrikkomuksiin syyllistyneet hallitukset Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen (EIT).⁴⁰ Suomi liittyi EIS:een vuonna 1990. Lissabonin sopimuksen myötä joulukuussa 2009 Euroopan unionista tuli oikeushenkilö ja samalla mahdollistui EU:n liittyminen EIS:een⁴¹.

Ihmisoikeuksien lähin vastine kansallisessa oikeudessa ovat perusoikeudet. Perusoikeuksilla tarkoitetaan oikeuksia, jotka on turvattu valtion perustuslaissa kaikille ihmisille tai kaikille kyseisen valtion kansalaisille. Useimmiten perustuslaissa suojataan samoja tai samantyyppisiä oikeuksia kuin kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa.⁴² Usein poliisi on se viranomainen, jonka tehtävänä on turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen⁴³.

Suomen liittyminen EIS:een sekä vuonna 1995 toteutetun Suomen perusoikeusuudistuksen (uusi perustuslaki voimaan 1.3.2000) ansiosta perus- ja ihmisoikeuksien huomiointi suomalaisissa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa on kasvanut merkittävästi⁴⁴. EIT:n ratkaisukäytännöt ovat tuoneet suomalaiseen lainkäyttöön enemmän vaikutteita common law –järjestelmästä, jossa tuomioistuinten roolilla oikeuden kehittämisessä on korostunut asema. Näin ollen rikoksesta epäillyn oikeudet ovat koros-

---

³⁸ Council of Europe

³⁹ Suomen ulkoasiainministeriö

⁴⁰ Euroopan parlamentti, 15.2.2012

⁴¹ Eurooppatiedote

⁴² Ihmisoikeudet.net

⁴³ Murdoch & Roche 2013, 14

⁴⁴ Viljanen. Lehdistöiedote

tuneet. Tästä johtuen kaikkiin poliisin toimintaa sääteleviin lakeihin on entistä tarkemmin ja johdonmukaisemmin kirjattu toimintaa ohjaavat periaatteet.⁴⁵

3.3.2 Suhteellisuusperiaate EIS:ssa

Perus- ja ihmisoikeudet voidaan jakaa kolmeen sukupolveen. Ensimmäisellä sukupolvella tarkoitetaan klassisia vapausoikeuksia, joille on tyypillistä julkisen vallan puuttumattomuus (negatiiviset velvoitteet). Oikeuden toteutumiseksi riittää, kun valtio ei puutu yksilöille suojattuihin oikeuksiin, esimerkiksi yksityiselämän suojaan. Toisen sukupolven ihmisoikeuksia ovat taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet. Niille taas on tyypillistä valtion velvollisuus toimia oikeuksien toteuttamiseksi (positiiviset velvoitteet). Esimerkkinä positiivisesta velvoitteesta on oikeus opiskeluun tai työhön. Kolmannella sukupolvella tarkoitetaan kollektiivisiin oikeuksiin, kuten rauhaan ja kehitykseen.⁴⁶

EIS velvoittaa sopimusvaltioita pääasiassa negatiivisin toimintavelvoittein. Negatiivisilla velvoitteilla tarkoitetaan sitä suhteellisuusperiaatteen mukaista punnintaa, jota EIT käyttää päätöksissään tutkiessaan, onko tietyn valtion puuttuminen EIS:ssa turvattuun oikeuteen välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa. Positiivisten velvoitteiden kohdalla punnittava kysymys kuuluu, ovatko EIT:n valtiolle osoittamat velvoitteet kohtuullisia ja järkeviä. EIT:n tulee ratkaisuihinsa punnita valtion intressejä yksityisten ihmisten intressejä vastaan ja ratkaistava, luoko valtiolle asetettu positiivinen toimintavelvollisuus suhteettoman suuren taakan valtiolle.⁴⁷

Poliisille kuuluu erityisesti positiivisia toimintavelvoitteita. EIT:n ratkaisujen sekä Kikutuksen vastaisen komitean (CPT) raporttien perusteella voidaan sanoa, että monissa Euroopan maissa, niin köyhissä kuin rikkaissa kuin uusissa tai vanhoissa demokratioissa esiintyy poliisin liiallista voimankäyttöä ja sille annetaan hiljainen hyväksyntä.⁴⁸ Siksi on tärkeää, että voimankäyttö on tarkasti säädettyä ja sen käyttöön annetaan täsmällinen ohjeistus ja koulutus.

---

⁴⁵ Tolvanen 2014a, 305

⁴⁶ Pellonpää ym. 2012, 27–28

⁴⁷ Pitkänen 2013, 55–57 ja Murdoch & Roche 2013, 18–19

⁴⁸ Murdoch & Roche 2013, 14–15, 23 ja 34

Vaikka EIS:ssa ei ole suoraa säännöstä suhteellisuusperiaatteesta, se vaikuttaa EIT:n tulkintoihin viittaamalla oikean tasapainon löytämiseen kilpailevien ja vastakkaisten intressien välillä. Ns. suhteellisuustestillä EIT punnitsee, onko rajoituskeino oikeassa suhteessa tavoiteltavaan päämäärään nähden ja perustuuko rajoitus pakottavaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen (negatiiviset velvoitteet). Positiivisten velvoitteiden osalta suhteellisuusarvioinnilla toisaalta rajoitetaan yksilön oikeuden soveltamisalaa sekä toisaalta kohtuullistetaan valtiolle kohdistuvia velvollisuuksia, joiden toteuttamisen tulee olla valtion mahdollisuuksien rajoissa.⁴⁹

Hyvä esimerkki positiivisesta toimintavelvoitteesta on EIS:n 2 artikla, 1 kohta: Jokaisen oikeus elämään on suojattava laissa. Keneltäkään ei saa riistää hänen elämäänsä tahallisesti, paitsi tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanemiseksi silloin, kun hänet on tuomittu rikoksesta, josta laissa määrätään tällainen rangaistus.

Vaikka valtio säätäisikin lain joka kieltää hengen riistämisen, se ei kuitenkaan estä oikeuden riistoa. Siksi valtiolla on velvollisuus esimerkiksi poliisivoimin suojella henkilöitä, joiden hengen tiedetään olevan välittömässä vaarassa.⁵⁰

Kiteytettynä, viranomaisen toimenpiteen ja sen aiheuttaman yksilön ihmisoikeutena turvatun oikeuden rajoittamisen on oltava järkevässä suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden, ettei toimenpide ole suhteellisuusperiaatteen ja ihmisoikeussopimuksen vastainen. EIT punnitsee ratkaisuisaan toimenpiteen aiheuttamaa oikeuden loukkausta ja sitä etua, joka loukkauksen kautta saavutetaan. Kun niiden välinen suhde on tasapainossa, suhteellisuusperiaatetta ei ole rikottu viranomaistoiminnassa.⁵¹

3.4 Suhteellisuusperiaate EU-oikeudessa

Vuonna 1957 Rooman sopimuksella perustetun Euroopan yhteisön perustamissopimukseen ei sisältynyt määräyksiä perusoikeuksista, olihan kyseessä taloudellinen yhteenliittymä. Suhteellisuusperiaate on kuitenkin esiintynyt Euroopan yhteisön tuomioistuimen ratkaisuisa jo 1950-luvulla. Perusoikeusajattelu alkoi muotoutua 1960-luvulla suhteellisuusperiaatteen vakiintumisen myötä. EY-tuomioistuin omaksui ensimmäistä kertaa

---

⁴⁹ Pitkänen 2013, 62–65

⁵⁰ Pitkänen 2013, 67–68

⁵¹ Launiala 2013, 7–10

oikeuskäytännössään kannan, jonka mukaan perus- ja ihmisoikeuksien suoja sisältyi yhteisöoikeuteen yleisinä oikeusperiaatteina. Näistä suhteellisuusperiaate turvasi yksityisten asemaa yhteisön kohtuuttomia velvoitteita vastaan. Myöhemmin perusoikeudet ovat muotoutuneet kiinteäksi osaksi yleisiä oikeusperiaatteita. 1970-luvulta lähtien suhteellisuusperiaatteella on katsottu olevan samanlainen asema kuin perustamissopimuksella. Tällä tarkoitetaan sitä, että suhteellisuusperiaate sijoittuu sekundäärin yhteisöoikeuden⁵² yläpuolelle suojaamalla yksityisten subjektiivisia oikeuksia.⁵³

Suhteellisuusperiaate sisällytettiin EU:n primäärioikeuteen⁵⁴ Maastrichtin sopimuksella vuonna 1992⁵⁵. Lissabonin sopimuksen myötä suhteellisuusperiaate on kirjattu Sopimukseen Euroopan unionin toiminnasta (SEUT), artiklaan 5: Unionin toimivalta määräytyy annetun toimivallan periaatteen mukaisesti. Unioni käyttää toimivaltaansa toissijaisuusperiaatetta ja suhteellisuusperiaatetta noudattaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti unionin toiminnan sisältö ja muoto eivät saa ylittää sitä, mikä on tarpeen perussopimusten tavoitteiden saavuttamiseksi.⁵⁶

Suhteellisuusperiaate on myös EU:n perusoikeuskirjan yleisiä määräyksiä koskevassa seitsemännessä luvussa 52 artiklassa, joka käsittelee turvattujen oikeuksien kattavuutta: Tässä perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämisestä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla, ja kyseisten oikeuksien ja vapauksien olennaista sisältöä noudattaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan tehdä ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.⁵⁷

Samoin suhteellisuusperiaatetta ilmentää perusoikeuskirjan artiklan 49 3. kohta: Rangaistus ei saa olla epäsuhteessa rikoksen vakavuuteen⁵⁸.

---

⁵² Sekundäärilainsäädäntö on johdannaista oikeutta, joka on yhteisöjen oman lainsäädäntötyön tuloksena syntynyttä säädöstä. Sekundäärilainsäädäntöön kuuluvat myös yhteisöjen tekemät kansainväliset sopimukset sekä perustamissopimuksen nojalla tehdyt jäsenvaltioiden väliset sopimukset. Sekundäärilainsäädäntö muodostaa Eurooppa-oikeuden vaikuttavimman aineiston. Asetukset, päätökset, direktiivit ja suositukset ovat osa tätä lainsäädäntöä. <http://www.logistiikanmaailma.fi/wiki/EU-termist%C3%B6>

⁵³ Schwarze ym. 1999, 34–36, 157; Pellonpää ym. 2012, 83–85

⁵⁴ Primäärilainsäädäntö muodostuu lähinnä jäsenvaltioiden välisistä sopimuksista. Näistä tärkeimpiä ovat perustamissopimukset sekä niiden täydennykset, liittymissopimukset sekä yhteisöjen päätöksentekoa ja toimintaa koskevat sopimukset. <http://www.logistiikanmaailma.fi/wiki/EU-termist%C3%B6>

⁵⁵ Schwarze ym. 1999, 145

⁵⁶ Euroopan unioni, konsolidoidut sopimukset, perusoikeuskirja, 18

⁵⁷ Euroopan unioni, konsolidoidut sopimukset, perusoikeuskirja, 403; Eklund 2014, 50

⁵⁸ Euroopan unioni, konsolidoidut sopimukset, perusoikeuskirja, 402; Eklund 2014, 50

Kiteytettynä, suhteellisuusperiaate edellyttää EU:n oikeudessa sitä, että EU:n toimiellisten säädöksillä ja päätöksillä ei ylitetä niitä rajoja, jotka ovat asianmukaisia ja tarpeellisia tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi niin, että silloin kun on mahdollista valita usean asianmukaisen toimenpiteen välillä, on valittava vähiten pakottava, eikä tästä aiheutuvien toimenpiteiden haitat saa olla kohtuuttomia tavoiteltuihin päämääriin nähden⁵⁹. EU:n perusoikeudet on otettava huomioon kaikessa EU:n toiminnassa, ei vain tuomioistuimissa. Ihmis- ja perusoikeuksien loukkaaminen voi EU-sopimuksen I osaston yhteisten määräysten 7 artiklan⁶⁰ mukaan johtaa jäsenoikeuksien määräaikaan pidättämiseen.⁶¹

3.5 Oikeusperiaatteen käsitteestä

Suhteellisuusperiaate on siis yksi oikeusperiaatteista, kuten edellä on kerrottu. Ennen suhteellisuusperiaatteen yksityiskohtaista käsittelyä on välttämätöntä määritellä oikeusperiaate, käsitellä oikeusperiaatteen tehtävät ja miten oikeusperiaatteet on käsitelty viimeisimmässä poliisilain uudistuksessa.

Oikeusperiaatteen määrittely ei ole yksiselitteistä. Suomalaisten oikeustutkijoiden määrittelyissä oikeusperiaatteille ominaista on linkittyminen yhteiskuntamoraalisiin arvoihin sekä oikeusperiaatteiden asema institutionaalista tukea omaavina oikeudellisesti tunnustettuina tai hyväksytyinä yleistyksinä. Oikeusperiaatteet ilmaisevat perusteita, joiden nojalla eri sääntövaihtoehdoista valitaan perustelluin ja yhteiskunnassa hyväksyttävä oikea tulkinta.⁶² Kaikkia oikeusperiaatteita yhdistää selkeästi lausumatta jäänyt ajatus siitä, että oikeusperiaatteita saa tai pitää noudattaa ja soveltaa⁶³.

Yhdysvaltalainen filosofi Ronald Dworkin aloitti 1970-luvulla keskustelun oikeusperiaatteiden asemasta. Hänen mukaansa periaatteista voidaan johtaa ratkaisut kaikkiin tapauksiin, jolloin jokaiseen tapaukseen löytyy aina kaikkien osapuolten näkökulmat huomioonottava vastaus. Kritiikkinä tälle on todettu, että kulttuurissa tapahtuvat arvo-

⁵⁹ Schwarze ym. 1999, 162–163 ja 171

⁶⁰ Neuvosto voi jäsenvaltioiden yhden kolmasosan, Euroopan parlamentin tai Euroopan komission perustellusta ehdotuksesta Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan todeta jäsentensä neljän viidesosan enemmistöllä, että on olemassa selvä vaara, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja. Ennen tämän toteamista neuvosto kuulee kyseistä jäsenvaltiota ja voi, tehden ratkaisunsa samaa menettelyä noudattaen, antaa sille suosituksia.

⁶¹ Pellonpää ym. 2012, 89

⁶² Rieki 2009, 11–18

⁶³ Tähti 1995, 57

muutokset tuottavat eri aikakausina erilaisia ”oikeita ratkaisuja”. Siten yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua joka tilanteeseen ei ole.⁶⁴

3.6 Oikeusperiaatteen tehtävistä

Oikeusperiaatteella on useita tehtäviä. Oikeusperiaatteet ohjaavat, vakiinnuttavat ja koordinoivat käyttäytymistä. Toisin sanoen, ne toimivat yhteiskuntamoraalisina maksimeina eli yleisinä periaatteina ja käyttäytymissääntöinä. Lisäksi ne toimivat ns. peukalosääntöinä.⁶⁵ Peukalosäännöllä tarkoitetaan ehdotonta sääntöä lievempää normia, ”pitäisi” – muotoista normia⁶⁶.

Oikeusperiaatteet toimivat oikeudellisissa ratkaisuisa suuntaa antavina. Ratkaisutilanteissa tietyllä periaatteella voi olla suurempi painoarvo kuin jollain toisella kysymyksen tulevalla periaatteella, mutta ne eivät sulje toisiaan pois. Toisin kuin oikeussääntö, periaate ei siis osoita tiettyä ratkaisua suoraan, vaan antaa perusteita ratkaisun teolle.⁶⁷ Kun oikeusperiaate on kirjoitettu lakiin, sen asema on vahvempi ja siten se on vahvasti velvoittava oikeuslähde. Kun taas oikeusperiaate ilmenee ennakkopäätöksessä ratkaisunormina, se saa heikosti velvoittavan oikeuslähteen aseman.⁶⁸

Oikeusperiaatteen ja oikeussäännön välisen eron voi ymmärtää siten, että oikeussääntöä joko noudatetaan tai ei noudateta. Oikeusperiaatetta voidaan sen sijaan noudattaa ”enemmän tai vähemmän”, liukuvalla asteikolla.⁶⁹

3.7 Oikeusperiaatteet poliisilain (872/2011) uudistuksessa

Oikeusministeriön ja sisäministeriön asettaman esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilakia valmistelevalle työryhmälle laatiman komiteanmietinnön 2009:2 esityksen mukaan uuteen poliisilakiin oli tarve ottaa olennaisesti aiempaa täsmällisemmät ja laajemmat säännökset poliisitoiminnassa noudatettavista periaatteista. Uusina periaatteina poliisilaissa oli tarpeen säätää perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä tarkoitussidonnaisuudesta. Lainvalmistelutyössä oli huomioitu ylimpien laillisuusvalvojien ja

⁶⁴ Aarnio 2011, 92–94

⁶⁵ Tolonen 2003, 49–50

⁶⁶ Tähti 1995, 88

⁶⁷ Laakso 2012, 230–231

⁶⁸ Riekkö 2009, 25

⁶⁹ Kolehmainen 2015, 16

EIT:n ratkaisukäytäntö sekä eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanotot.⁷⁰ Mietinnön mukaan poliisilaki antaa poliisille toimivaltuuksia, joilla voidaan tuntuvastikin puuttua esimerkiksi toimenpiteen kohteena olevan henkilön vapauteen tai ruumiilliseen koskemattomuuteen. Poliisin toimivaltuuksia määritettäessä oli lisäksi otettava huomioon perustuslain 2 §:n 3 momentti, jonka mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin.⁷¹

Jotta perus- ja ihmisoikeudet ovat aiempaa paremmin otettavissa huomioon, on poliisin toimivaltuudet määritelty uuteen poliisin toimintaa säätelevään lakikokonaisuuteen mahdollisimman täsmällisesti⁷². Poliisin on kunnioitettava perus- ja ihmisoikeuksia ja sen pohjalta toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista. Periaatteet (esimerkiksi suhteellisuusperiaate ja vähimmän haitan periaate) suojaavat perus- ja ihmisoikeuksia.⁷³

---

⁷⁰ Komiteamietintö 2009, 600

⁷¹ Komiteamietintö 2009, 161–162

⁷² Tolvanen 2014a, 304

⁷³ HE 224/2010 vp, 67

4 SUHTEELLISUUSPERIAATE POLIISILAIN UUDISTUKSISSA

Suomen ensimmäinen poliisilaki tuli voimaan vuonna 1967. Sitä ennen poliisitoimintaa ohjasi vuonna 1925 annettu poliisitoimiasetus, joka koski sekä maaseudun että kaupungin poliisitoimintaa. Lainsäädäntötyössä pidettiin tärkeänä, että poliisin toimintaa ohjaavat säännökset oli saatava lain tasolle, koska mukana oli säännöksiä pakkotoimenpiteistä, joilla puututtaisiin kansalaisten lailla turvattuihin etuihin.⁷⁴

Poliisilaki on poliisitoimintaa koskeva yleislaki. Se koskee kaikkea poliisin toimintaa, mukaan lukien myös esitutkintamenettelyn. Tämä käy ilmi PoIL 1:1, 3 momentista, jonka mukaan rikosten esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa (805/2011) ja rikosten esitutkinnassa käytettävistä pakkokeinoista pakkokeinolaissa (806/2011). Esitutkintalaki on siis erityislaki poliisilakiin nähden. Koska pakkokeinoja käytetään osana esitutkintaa, on pakkokeinolaki puolestaan erityislaki esitutkintalakiin nähden.⁷⁵

Poliisitoiminnalla tarkoitetaan kaikkia poliisille kuuluvia tehtäviä, joista säädetään poliisilain 1 luvun 1 §:ssä. Pykälässä luetellaan lukuisia tehtäviä, joista keskeisimpinä voidaan mainita oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen. Viimeksi mainitulla tarkoitetaan kaikkea sellaista poliisitoimintaa, jolla mm. luodaan ja ylläpidetään turvallista elinympäristöä kaikille yhteiskunnan jäsenille sekä suojellaan yksittäisten henkilöiden turvallisuutta (esim. lähestymiskiellon piirissä olevat).⁷⁶ Paikallispoliisijärjestelmä muodostaa suomalaisen poliisitoiminnan perustan. Hallituksen esityksen mukaan (HE 64/2013 vp) suomalainen poliisitoiminta pohjautuu tehokkaaseen ensipartiotoimintaan, jossa yksittäisen poliisipartion on kyettävä vastaamaan itsenäisesti useimpiin eteen tuleviin tehtäviin. Tämä edellyttää jokaiselta poliisimieheltä monipuolisia valmiuksia muun muassa hälytystoiminnan, voimankäytön, rikostutkinnan ja viranomaisyhteistyön alueilla.⁷⁷

Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi laissa säädettyä tutkintaa kuin rikoksen johdosta toimitettavaa esitutkintaa, johon siis sovelletaan esitutkintalakia. Poliisitutkinnan tehtävänä on virallisen selvityksen hankkiminen ja kokoaminen muissa kuin rikosasioissa. Poliisitutkinnassa saattaa paljastua rikos, johon suoritetaan esitutkin-

---

⁷⁴ Sinisalo 1971, 13–17

⁷⁵ Launiala 2013, 6

⁷⁶ Rantaeskola (toim.) 2014b, 21–22

⁷⁷ HE 64/2013 vp, 11

taa. Poliisitutkinnan ulkopuolelle jää hallintomenettelyksi katsottava toiminta, kuten lupahallintoasiat, joihin sovelletaan hallintolakia.⁷⁸

4.1 Suhteellisuusperiaate poliisilain (493/1995) uudistuksessa

Poliisilaki (493/1995) tuli voimaan 1.10.1995. Tässä laissa suhteellisuusperiaate oli kirjattu 1 luvun 2 §:ään, joka koskee poliisin toiminnan yleisiä periaatteita:

Poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnollisuutta edistäen.

Poliisin toimenpiteet on suorittettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

Poliisin tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen.

Uudistuksessa suhteellisuusperiaate otettiin lakiin hallintovaliokunnan aloitteesta⁷⁹. Hallituksen esityksessä ei ollut ilmaistu suhteellisuusperiaatetta riittävän selkeästi, sillä periaate näkyi kiistattomasti vain voimakeinojen käyttöä koskevasta poliisilain (493/1995) 27 §:stä (käsitellään opinnäytetyön luvussa 5.7). Epäkohdan korjaamiseksi hallintovaliokunta ehdotti, että suhteellisuusperiaatetta korostettaisiin lisäämällä 1 luvun 2 §:n 2 momenttiin uusi virke toimenpiteen suhteellisuudesta.⁸⁰ Suhteellisuusperiaatteen mukaan poliisimiesten tuli mitoittaa toimintansa oikein. Käytettävien keinojen ja niiden aiheuttamien haittojen tulee olla järkevässä suhteessa tavoiteltuun päämäärään⁸¹. Suhteellisuusperiaate oli huomioitava erityisesti puututtaessa ihmisen henkilökohtaiseen vapauteen eli yhteen keskeisimmistä perusoikeuksista.⁸²

Suhteellisuusperiaatteen synonyyminä voidaan pitää puolustettavuuden periaatetta⁸³. Siten poliisilain (493/1995) voimakeinojen käyttöä koskevan 27 §:n 1. momentti voidaan ymmärtää suhteellisuusperiaatteenksi. Tuon säännöksen mukaan poliisimiehellä oli virkatehtävää suorittaessaan oikeus vastarinnan murtamiseksi, henkilön paikalta pois-

⁷⁸ Rantaeskola (toim.) 2014b, 142–143

⁷⁹ Launiala 2013, 3

⁸⁰ HaVM 20/1994, 3

⁸¹ Helminen ym. 2012, 205

⁸² Rieki 2009, 53, HE 57/1994 vp., 38

⁸³ Helminen ym. 2012, 205; Rieki 2009, 53

tamiseksi, kiinniottamisen toimittamiseksi, vapautensa menettäneen pakenemisen estämiseksi, esteen poistamiseksi taikka välittömästi uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon tai tapahtuman estämiseksi käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voitiin pitää puolustettavina.

Suhteellisuusperiaate edellyttää intressivertailua valittavien voimankäytön keinojen ankaruuden, aiotun toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle aiheuttamien haittojen sekä tavoitellun päämäärän välillä. Poliisimiehen on harkinnan mukaan kyettävä valitsemaan sellaiset toimintatavat, jotka loukkaavat vähiten toiminnan kohteena olevan oikeuksia.⁸⁴

Toinen suhteellisuusperiaatteen synonyymi on kohtuus. Kohtuus korostaa poliisin olevan velvollinen arvioimaan suhteellisuutta yhteiskunnassa vallitsevan yleisen, eli ns. keskivertokansalaisen mielipiteen mukaisesti.⁸⁵ Kohtuus ilmenee poliisilain toimenpiteen siirtämistä ja toimenpiteestä luopumista koskevassa 5 §:n 1:ssä momentissa, jonka mukaan poliisilla oli oikeus luopua toimenpiteestä, milloin sen loppuun saattaminen voisi johtaa *kohtuuttomiin* seurauksiin tavoiteltavaan tulokseen nähden.

Hallintovaliokunnan mietinnön (HaVM 20/1994 vp) mukaan suhteellisuusperiaatteen merkitys oli keskeisesti siinä, että eräissä tilanteissa se asetti poliisin toiminnalle ahtaammat rajat kuin tarpeellisuusperiaate. Suhteellisuusperiaatteesta seurasi hallintovaliokunnan mukaan se, että poliisi saattoi joutua luopumaan jonkin toimenpiteen suorittamisesta, jos siitä johtuvat haitat eivät olleet järkevässä ja kohtuullisessa suhteessa tavoiteltuun päämäärään. Poliisitoiminnan luonteeseen liittyy, ettei sivullisten oikeuksien loukkaamiselta voida aina välttyä. Hallintovaliokunta katsoi, että sivullisten oikeuksille oli annettava erityisen korostettu merkitys harkittaessa poliisin toimenpiteitä suhteellisuusperiaatteen pohjalta.⁸⁶

Hallintovaliokunta esitti lakivaliokunnan lausuntoon eriävänä mielipiteenä poliisilakiin (493/1995) uutta 3 §:ää, jonka mukaan poliisilaissa tarkoitettuja poliisin toimivaltuuksia olisi saanut käyttää vain, jos valtuuksien käyttöä olisi voinut pitää puolustettavana (mm. tutkittavana olevan rikoksen törkeyden tai rikoksen selvittämisen tärkeyden vuoksi).

---

⁸⁴ Rieki 2009, 62–63

⁸⁵ Helminen ym. 2012, 205–206

⁸⁶ HaVM 20/1994 vp, 3–4; Helminen ym. 2012, 206

Koska esitys ei kuitenkaan tullut lakivaliokunnan esitykseksi, hallintovaliokunta halusi lausuman suhteellisuusperiaatteen sisällyttämisestä poliisin eettisiin toimintaohjeisiin.⁸⁷

4.1.1 Suhteellisuusperiaate uudessa poliisilaissa (872/2011)

Suhteellisuusperiaatetta sovellettiin aiemmin ennen kaikkea voimankäyttötilanteisiin⁸⁸. Vanhaan lakiin nähden täydentävinä seikkoina haluttiin tuoda korostetusti esille, että poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuden ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin nähden. Nämä samat näkökohdat on huomioitu myös esitutkinta- ja pakkokeinolakien uudistuksessa.⁸⁹

Poliisilain suhteellisuusperiaatteessa haluttiin myös ilmentää sitä, että suhteellisuusperiaatteen soveltaminen voi myös johtaa toimenpiteestä luopumiseen. Poliisilain soveltamistilanteissa poliisimies saattaa myös joutua tilanteisiin, joissa on merkitystä tehtävän vaarallisuudella ja toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymisellä ja siten poliisimies voi joutua käyttämään toimivaltuuksia, joita tehtävän suorittamisessa ei normaalisti käytettäisi.⁹⁰

4.2 Poliisilain suhteellisuusperiaatteen keskeiset käsitteet

Suhteellisuusperiaate on määritelty poliisilain ensimmäisessä luvussa, joka käsittelee yleisiä säännöksiä. Poliisilain 1 luvun 3 §:n mukaan:

Poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

Säännöksen sisällön ja suhteellisuusperiaatteen käsitteen hahmottamiseksi on välttämätöntä käsitellä jokainen pykälään kirjattu asiakohta erikseen.

---

⁸⁷ HaVM 20/1994 vp, 21

⁸⁸ Rantaeskola (toim.) 2014b, 28, 30

⁸⁹ Komiteanmietintö 2009, 162

⁹⁰ Komiteanmietintö 2009, 536

4.2.1 Puolustettava suhde

Ei liikaa eikä liian vähän vaan juuri oikeassa suhteessa⁹¹

Oikeuskirjallisuudessa puolustettavalla suhteella tarkoitetaan oikeuksien rajoittamisen ja sillä saavutettavan edun välistä suhdetta⁹². Poliisilain osalta tällä tarkoitetaan sellaisia poliisin toimenpiteitä, joilla puututaan henkilön oikeuksiin: onko puuttumisella saavutettava hyöty oikeassa suhteessa tavoiteltaviin etuihin nähden? Poliisimiehen tulee mahdollisuuksien mukaan aina punnita vaihtoehtoisten toimenpiteiden välillä ja valita joukosta sellainen henkilön oikeuksiin vähemmän puuttuva toimenpide, jolla tavoiteltu päämäärä saavutetaan yhtä hyvin kuin enemmän puuttuvalla toimenpiteellä. Haittojen ja tavoitellun edun välisen suhteen tulee olla järkevä. Joissain tilanteissa vähäisessäkin määrin oikeuksiin puuttuva toimenpide voi olla suhteellisuusperiaatteen vastainen.⁹³

Säännöksen lainvalmistelutöiden mukaan ”perusteltavuus” tuli muuttua ”puolustettavuudeksi”, että se vastaa samaisessa esityksessä olevia esitutkintalakiin ja pakkokeinolakiin ehdotettavia suhteellisuusperiaatetta koskevia säännöksiä⁹⁴.

4.2.2 Tehtävän tärkeys, vaarallisuus ja kiireellisyys

Uutena arviointiperusteena suhteellisuusperiaatetta koskevaan pykälään lisättiin tehtävän vaarallisuus. Vaarallisuus liittyy erityisesti vastustamiseen, jota tehtävän suorittamisessa kohdataan tai mahdollisesti tullaan kohtaamaan. Vaarallisuudella voidaan tarkoittaa esimerkiksi sitä, että tehtävän suorittamisolosuhteet vaarantavat poliisin työturvallisuuden. Toisaalta vaarallisuudella voidaan tarkoittaa poliisin toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymisestä johtuvaa vaarallisuutta.⁹⁵

4.2.3 Tavoiteltava päämäärä

Kirjauksella on pyritty linjaamaan sama johdonmukainen kokonaisuus esitutkinta- ja pakkokeinolakeihin tehtyjen muutosten kanssa. Hallituksen esityksen mukaan on joh-

---

⁹¹ Heikki Kulla teoksessa Hallintomenettelyn perusteet

⁹² Launiala 2013, 16

⁹³ Launiala 2013, 16–17

⁹⁴ HE 224/2010 vp, 72

⁹⁵ HE 224/2010 vp, 17 ja 72; Rantaeskola (toim.) 2014b, 30–31

donmukaista ottaa tavoiteltava päämäärä pykälään, vaikka se osittain liittyy tehtävän tärkeyteen, sekä henkilöön liittyvien seikkojen huomioon ottaminen.⁹⁶

4.2.4 Henkilön käyttäytyminen, ikä, terveys ja muut vastaavat häneen liittyvät seikat

Tälläkin kirjauksella on pyritty samaan johdonmukaiseen kokonaisuuteen esitutkinta- ja pakkokeinolakeihin tehtyjen muutosten kanssa⁹⁷. Nuorten ja ikääntyneiden ryhmät sekä sairaat ovat henkilöryhmiä, joita lainsäädäntö edellyttää kohdeltavan erityisellä tavalla. Lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen mukaan alle 18-vuotiaisiin saa kohdistaa kiinnioton tai vapaudenriiston vain asian sitä ehdottomasti edellyttäessä. Myös korkealla iällä sekä terveydentilalla voi olla merkitystä suhteellisuusperiaatteen soveltamisessa esimerkiksi henkilön jaksamisessa ja toimintakyvyssä.⁹⁸

Poliisilain soveltamistilanteissa poliisimies saattaa joutua tilanteisiin, joissa on merkitystä tehtävän vaarallisuudella ja toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymisellä. Esimerkiksi poliisin voimakeinojen käytön puolustettavuuden arviointiperusteena mainitaan vastarinnan vaarallisuus.⁹⁹ Muuna henkilöön liittyvänä seikkana voidaan pitää toimenpiteen kohtuullisuuden näkökulmasta esimerkiksi sitä, että pienen lapsen yksinhuoltajaa tai vaikkapa juuri synnyttäneyttä ei noudeta kuulusteltavaksi¹⁰⁰. Henkilön käyttäytyminen, ikä, terveys ja muut vastaavat häneen liittyvät seikat voivat tulla arvioiduksi vain tapauskohtaisesti ja kulloinkin käytettävissä olevien tietojen valossa¹⁰¹.

4.2.5 Muut tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat

Poliisilain lainvalmistelutöissä ei ole mainittu, mitä muut tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat ovat. Esitutkintalakia koskevassa hallituksen esityksessä sen sijaan muuna asiaan vaikuttavana seikkana mainitaan henkilön suhtautuminen lakiin perustu-

---

⁹⁶ HE 224/2010, 72

⁹⁷ HE 224/2010, 17

⁹⁸ Launiala 2013, 19–21

⁹⁹ HE 224/2010, 17

¹⁰⁰ Launiala 2013, 21

¹⁰¹ Rantaeskola (toim.) 2014b, 30

viin velvollisuuksiinsa välinpitämättömästi tai kielteisesti¹⁰². Kaikkia kokonaisarviointiin vaikuttavia seikkoja on mahdoton luetella ja siksi kyseessä on yleislauseke¹⁰³.

---

¹⁰² HE 222/2010, 194; Launiala 2013, 21

¹⁰³ Launiala 2013, 21

5 SUHTEELLISUUSPERIAATTEEN ILMENEMINEN POLIISILAISSA (872/2011)

Seuraavaksi opinnäytetyössä käsitellään kaikki muut, paitsi salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat poliisilain (872/2011) säännökset. Olen käsitellyt poliisilain säännöksiä suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta. Käsitellyssä ei ole koko säännös, vaan vain ne momentit, joihin suhteellisuusperiaatteella viitataan. Tärkeimpänä lähteenä olen käyttänyt Poliisilaki – Kommentaaria, jossa on esimerkkien avulla käsitelty jokainen poliisilain pykälä kokonaisuudessaan lukuun ottamatta 5 luvun säännöksiä. Olen rajannut kyseisin luvun suurelta osin opinnäytetyöni ulkopuolelle. Rajaus johtuu siitä, että luvussa on kaikkiaan 65 säännöstä. Olen huomionut myös poliisilain 5 luvun säännökset salaisista tiedonhankintakeinoista sikäli kuin hallituksen esityksessä on niiden osalta suhteellisuusperiaatteeseen viitattu.

Olen pyrkinyt avaamaan suhteellisuusperiaatetta käytännössä ottamalla mukaan sellaisia laillisuusvalvojan (EOA) ratkaisuja, joissa suhteellisuusperiaate on ollut keskeisessä asemassa. Kaikkiin esille nostamiini lain kohtiin en löytänyt esimerkkiratkaisua. Joudun myös toteamaan, että kaikki löytämäni ratkaisut on tehty ennen 1.1.2014 voimaan tullutta poliisilakia.

5.1 Poliisin tehtävät

Poliisin tehtävät PolL 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan ovat:

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisien sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

.../...

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden käsitettä ei ole helppoa täsmällisesti määrittää, koska se, mikä on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vastaista, vaihtelee ajan ja paikan mukaan. Lisäksi yleiset moraalikäsitteet muuttuvat yhteiskunnassa.¹⁰⁴ Kulttuuris-

---

¹⁰⁴ Rantaeskola (toim.) 2014b, 22

sa tapahtuvat arvomuutokset tuottavat eri aikakausina erilaisia ”oikeita ratkaisuja”. Siten yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua joka tilanteeseen ei ole.

Laillisuusvalvojan ratkaisussa (EOA Dnro 1099/4/07) kyse oli omakotitalon pihalla yöllä haukkuvista koirista. Naapuri oli tehnyt ilmoituksen poliisille kello 02.40, koska kantelijoiden koirien haukunta oli häirinnyt hänen nukkumistaan useana yönä. Poliisi-partion mennessä paikalle he olivat nähneet kantelijoiden talossa eteisessä valot ja ulko-ovessa avaimet. Saadakseen yhteyden talon asukkaisiin, poliisi oli avannut oven ja astunut eteiseen ”poliisista huomenta” ilmoituksella. Poliisi ei siis soittanut ovikelloa tai koputtanut oveen ja odottanut jonkun tulevan avaamaan. Kantelijoiden mukaan poliisi tunkeutui keskellä yötä sisälle heidän asuntoonsa selvittämään asiaa herättäen kantelijat sekä heidän lapsensa. Kantelijat katsoivat poliisin syyllistyneen ylilyöntiin.¹⁰⁵

Kyseisen laillisuusvalvojan ratkaisun mukaan poliisi oli hieman kyseenalaisesti puuttunut ilman selkeää toimivaltaperustetta kotirauhan suojaaman alueen koskemattomuuteen. Perustuslain mukaan kotirauhaa ei saa rikkoa ilman laissa ilmoitettua syytä. Kysymys oli rajatapauksesta sen suhteen, oliko ylikonstaapeli menettelyllään loukannut kantelijoiden kotirauhaa. Laillisuusvalvoja piti kuitenkin oikeudenloukkausta varsin vähäisenä ja huomaamattomuuttaan tehtynä, sillä eteisessä ”huhuilu” vastasi pitkälle ovikellon soittoa tai oveen koputtamista.¹⁰⁶

Poliisin tehtävien tulee aina olla niin suhteellisuusperiaatteen kuin muidenkin oikeusperiaatteiden mukaisia. Minulle jäi tästä tapauksesta laillisuusvalvojan ratkaisusta eroava mielipide. Suhteellisuusperiaate edellyttää, että viranomaisen tulee käyttää lievintä mahdollista keinoa päämäärän saavuttamiseksi. Olisin ymmärtänyt punninnassa olleen vastakkain joko koirien haukuntaan puuttuminen heti soittamalla talon ovikelloa ja ottamalla yhteyttä talon asukkaisiin, tai koirien haukuntaan puuttuminen seuraavana päivänä ottamalla yhteyttä talon asukkaisiin esimerkiksi puhelimitse. Kyseessä ei ollut sellainen tilanne, jossa olisi pitänyt tehdä nopeita ratkaisuja. Koska kantelussa kyse oli siitä, että kantelun kohteena olevien mukaan poliisi tunkeutui keskellä yötä sisälle heidän asuntoonsa, en ymmärrä laillisuusvalvojan ratkaisua siitä, että huhuilu vastasi ovikellon soittoa. Itse ainakin pelästyisin, jos yöllä poliisi marssisi suoraan sisälle, huhuilisi tai ei. Asukkaille olisi pitänyt tarjota aikaa reagoida poliisin sisälle tuloon, koska ky-

---

¹⁰⁵ EOA Dnro 1099/4/07

¹⁰⁶ EOA Dnro 1099/4/07

seessä oli yö ja talon asukkaat nukkuivat. Ovikellon soittaminen olisi tarjonnut reagointiaikaa.

5.2 Toimenpiteestä luopuminen ja sen siirtäminen

Toimenpiteestä luopumisesta ja sen siirtämisestä säädetään PoL 1 luvun 9 §:n 1 momentissa:

Poliisilla on oikeus luopua toimenpiteestä, jos sen loppuun suorittaminen voisi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen tavoiteltavaan päämäärään nähden.

.../...

Mikäli poliisin toimenpide voisi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen suhteessa sen tavoiteltuun päämäärään, on poliisilla oikeus luopua toimenpiteestä. Edellytyksenä on, ettei käsillä ole päämäärän toteuttamiseen vaihtoehtoisia keinoja, josta ei olisi ennakoitavissa kohtuuttomia seurauksia. Lähinnä tällä tarkoitetaan sitä, että suhteellisuusperiaate mahdollistaa sellaisista tilanteista luopumisen, joissa poliisi on pakotettu toimimaan tarkoituksellisesti aikaansaaduissa ristiriitatilanteissa.¹⁰⁷

Poliisilakia (493/1995) koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että toimenpiteestä luopuminen voi olla mahdollista tapauksissa, joissa poliisin toiminta ristiriitatilanteissa saattaa provosoida laajoja tai vakavia väkivaltaisuuksia. Tällöin ei ole yhteiskunnan edun mukaista, että poliisin on pakko toimia jonkun tarkoituksellisesti aikaansaamassa ristiriitatilanteessa, jossa yleisön luottamus poliisin toimintaan taikka poliisin yleiset toimintamahdollisuudet saattavat kärsiä toisarvoisten etujen vuoksi. Toimenpiteestä luopumista koskeva säännös mahdollistaa provokaatiotilanteessa poliisin toimenpiteiden oikean kohdentamisen ja ajoittamisen.¹⁰⁸

Laillisuusvalvojan lausunnon (EOA Dnro 4119/5/10) mukaan oli kovin epäselvää ja tulkinnanvaraista, mikä toimenpiteestä luopumista ja siirtämistä koskevan pykälän suhde on ETL 3 luvun 9 §:ään (esitutinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen) sekä PKL 1 luvun 2 §:n mukaiseen suhteellisuusperiaatteeseen. Lausunnossa nousee esille kysymys, voiko poliisimies luopua esitutkinnasta, jos sen loppuun suorittaminen voisi hänen näkemyksensä mukaan johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen tavoiteltavaan

¹⁰⁷ Rantaeskola (toim.) 2014b, 29, 41

¹⁰⁸ HE 57/1994 vp, 40

päämäärään nähden, vaikka muodolliset edellytykset eivät täytyisikään.¹⁰⁹ Muodollisilla edellytyksillä tarkoitetaan, että esitutkinnasta voidaan luopua, jos rikoksesta ei ole odotettavissa sakkoa ankarampaa rangaistusta ja joka on kokonaisuutena ilmeisen vähäinen (arvioitava tapauskohtaisesti) eikä asianomaisella ole asiassa rangaistus- ja yksityisoikeudellisia vaatimuksia.¹¹⁰

Suomen asianajajaliitto puolestaan kiinnitti huomiota siihen, että toimenpiteestä luopuminen voi suhteellisuusperiaatteen mukaisesti olla tietyissä tilanteissa jopa poliisimiehen velvollisuus eikä ainoastaan oikeus¹¹¹.

Toimenpiteestä luopumista koskeva esimerkki löytyy laillisuusvalvojan ratkaisusta EOA Dnro 1836/2007, joka koskee Smash Asem mielenosoitusta ja siinä tapahtunutta mielenosoituksen keskeyttämistä ja alueen eristämistä. Kyseinen tapaus oli monivaiheinen ja toimenpiteestä luopuminen on vain yksi useista muista kanteluun johtaneista tapahtumista. Poliisin valitsema toimintatapa johti siihen, että esimerkiksi Kiasmalla eristyksen sisään jäi useaksi tunniksi paljon ilmeisen rauhanomaisesti käyttäytyneitä ihmisiä, joista suuri osa oli tullut paikalle vain seuraamaan mielenosoitusta. Poliisilla ja useilla kantelijoilla oli poikkeavat käsitykset siitä, oliko poliisiketjun läpi mahdollista päästä ja tapahtuiko poistumisessa esimerkiksi iästä, vaatetuksesta tai ulkonäöstä johtuvaa epäasianmukaista valikointia.¹¹²

Kyseisessä ratkaisussa laillisuusvalvoja nosti esille sen, että poliisi olisi perustellusti voinut päätyä toiseenkin lopputulokseen punnitessaan vastakkain yhtäältä sivullisten liikkumisvapauden rajoittamista ja heille saartorenkassa odottamisesta aiheutuvaa vaaraa sekä niitä sinänsä tärkeitä tavoitteita, että rikoksiin syyllistyneet henkilöt saadaan kiinni ja estetään mellakoinnin jatkuminen. Hän ei katsonut poliisin menetelleen lainvastaisesti, mutta kiinnitti poliisilaitoksen huomiota esittämiinsä näkökohtiin.¹¹³

Ratkaisussa todettiin, että tilanne ei ole ollut helppo. Yhdyn tähän mielipiteeseen. Poliisi joutuu monissa tilanteissa tekemään nopeita ratkaisuja, joissa kuitenkin olisi ehdittävä punnitsemaan ratkaisuja oikeusperiaatteiden näkökulmasta. Jos poliisi olisi valinnut

---

¹⁰⁹ EOA Dnro 4119/5/10, 30

¹¹⁰ Rantaeskola (toim.) 2014a, 97–98

¹¹¹ Esitutkinta- ja pakkokeinoimikunnan mietintö, tiivistelmä, 202

¹¹² EOA Dnro 1836/2007

¹¹³ EOA Dnro 1836/2007

toisenlaisen toimintatavan, sen seuraukset olisivat voineet olla mahdollisesti huonommat. Siinäkin tapauksessa poliisin toiminnasta olisi voitu kannella, mutta mahdollisesti eri toimenpiteistä.

5.3 Henkilöllisyyden selvittäminen

Henkilöllisyyden selvittämisestä säädetään PoL 2 luvun 1 §:n 1 ja 3 momenteissa, joiden mukaan:

Poliisimiehellä on yksittäisen tehtävän suorittamiseksi oikeus saada jokaiselta tiedot tämän nimestä, henkilötunnuksesta tai sen puuttuessa syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä paikasta, josta hän on tavoitettavissa.

.../...

Poliisimiehellä on oikeus henkilöllisyyden selvittämiseksi ottaa kiinni henkilö, joka kieltäytyy antamasta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tai antaa siinä tarkoitetuista seikoista todennäköisesti virheellisen tiedon, jos kiinniottaminen on välttämätöntä henkilöllisyyden selvittämiseksi. Kiinni otettu on päästettävä vapaaksi heti, kun tarvittavat tiedot on saatu, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua kiinniottamisesta.

Lähinnä suhteellisuusperiaate korostuu alaikäisen tai ilmeisen alaikäisen henkilöllisyyden selvittämisessä, jos henkilö kieltäytyy antamasta tietojaan ja sen vuoksi poliisi joutuu ottamaan henkilön kiinni. Poliisin tulee huomioida nuorten ja lasten kohdalla suhteellisuusperiaate (ks. tarkemmin luku 5.5).¹¹⁴

Laillisuusvalvojan ratkaisussa (EOA Dnro 1681/4/08) kyse oli kantelijan mukaan siitä, että poliisi pysäytti hänen kahteen kertaan parin kuukauden sisällä ja tarkasti hänen henkilöllisyyspaperinsa sekä suoritti hänelle ensimmäisellä kerralla oudon ruumiintarkastuksen. Pysäytyksillä oli hänen mukaansa tarkoituksena vain julkinen nöyryyttäminen, koska hän oli jo entuudestaan poliisille tuttu huumausainerikoksista. Poliisin mukaan ensimmäisellä kerralla pysäyttäminen johtui siitä, että kantelija käveli punaisia päin ja henkilötodistusta tarvittiin mahdollista sakkoa varten. Toisella kerralla poliisipartio pysäytti kantelijan etsintäkuulutuksen selvittämistä varten.¹¹⁵

Kyseisessä ratkaisussa AOA totesi, että ensimmäisessä pysäytyksessä poliisi ei toiminut suhteellisuusperiaatteen vastaisesti, sillä henkilöllisyystiedot olivat tarpeen rikesakon

¹¹⁴ Rantaeskola (toim.) 2014b, 53

¹¹⁵ EOA Dnro 1681/4/08

kirjoittamista varten. Toiseen pysäytykseen ei sen sijaan ollut laillisia edellytyksiä, kun perusteena oli poliisien muistikuvissa voimassa oleva etsintäkuulutus kantelijasta. Velvollisuus henkilötietojen antamiseen koskee lähinnä sellaista tilannetta, jossa poliisi ei entuudestaan tunne henkilöä tai henkilön henkilöllisyys ei ole muulla luotettavalla tavalla selvitetävissä. Poliisi ei saa ryhtyä henkilöllisyyden selvittämiseen ilman konkreettista ja yksilöityä virkatehtävän hoitamista. Kun kantelija oli molemmille poliisimiehille jo tuttu entuudestaan, he olisivat voineet tarkistaa etsintäkuulutuksen Patjatietojärjestelmästä ilman henkilöllisyystodistuksen pyytämistäkin.¹¹⁶

Tästä ratkaisusta minulle nousi päällimmäiseksi ajatukseksi laillisuusvalvojan mahdoton työ sana sanaa vastaan – tilanteissa. Kantelijalla ja poliisimiehillä oli aivan erilaiset käsitykset tapahtumien kulusta. Kun kantelijalla ei ole totuudessa pysymisvelvoitetta ja poliisimiehillä ei ollut mitään todisteita toiminnastaan, on vaikea ottaa kantaa. Kuitenkin tapausta lukiessani en voinut välttyä siltä ajatukselta, että pysäytysten perusteet eivät olleet aivan sitä, mitä annettiin ymmärtää.

5.4 Etsintäkuulutetun kiinniottaminen

Etsintäkuulutetun kiinniottamisesta säädetään PoIL 2 luvun 3 §:n 2 momentissa, jonka mukaan:

.../...

Muu kuin 1 momentissa tarkoitettu etsintäkuulutettu on velvollinen poliisimiehen kehotuksesta saapumaan poliisiasemalle tai muuhun paikkaan, jossa etsintä-kuulutuksen mukaiset toimenpiteet voidaan suorittaa. Jollei hän noudata kehotusta tai jos on todennäköistä, että hän pyrkii välttämään etsintäkuulutuksessa mainitun toimenpiteen, poliisimiehellä on oikeus ottaa hänet kiinni kuulutuksessa mainitun toimenpiteen suorittamiseksi.

.../...

Etsintäkuulutuksiin liittyvien toimenpiteiden ja etsintäkuulutetun kiinniottamisen yhteydessä on tärkeää kiinnittää huomiota poliisitoiminnan yleisiin periaatteisiin, erityisesti suhteellisuusperiaatteeseen ja vähimmän haitan periaatteeseen. Periaatteet korostuvat erityisesti lievissä rikosepäilyissä sekä silloin, kun henkilöä ei ole tavoitettu tai hän on jättänyt saapumatta kuulusteluun. Jos etsintäkuulutus koskee esimerkiksi vähäiseen rikosasiaan liittyvää toimenpidettä, haastamista tai tiedoksiantoa, on kiinniottamiseen

---

¹¹⁶ EOA Dnro 1681/4/08

suhtauduttava varauksellisesti.¹¹⁷ Kun etsintäkuulutus koskee alle 18-vuotiasta, on yleiset periaatteet huomioitava erityisellä tavalla¹¹⁸.

Laillisuusvalvojan ratkaisussa (EOA Dnro 3784/4/06) kyse oli menettelystä poliisiasias-
sa ja etsintäkuulutuksen sisällöstä. Henkilö etsintäkuulutettiin siitä syystä että hänellä ei ollut vakituista osoitetta, mutta hänet haluttiin tavoittaa kuulusteluja varten, koska hänen epäiltiin näpistäneen Alkosta muutaman pullon konjakkia ja viskiä. Henkilö otettiin kiinni junasta matkalla Pietariin ja vietiin kuulusteltavaksi Lappeenrantaan. Päätöksessä korostetaan, että etsintäkuulutuksessa pyydettäviä toimenpiteitä harkittaessa tulisi ottaa huomioon se, ettei kuulutus johda siihen, että jonkun oikeuksiin puututaan enemmän kuin olisi välttämätöntä esitutkinnan tarkoituksen saavuttamiseksi. Tässä tapauksessa kyse oli näpistyksestä epäilystä. Vaikka etsintäkuulutus on normaali käytäntö kuultavan tavoittamiseksi silloin kun hänen olinpaikkansa ei ole tiedossa, olisi tässä tapauksessa etsintäkuulutuksessa pitänyt pyytää vain henkilön olinpaikkailmoitus ja kutsua hänet kuulusteluun tai hänet olisi voitu kuulustella, jos hän olisi itse halunnut hoitaa asian heti. Koska näpistyksestä voidaan tuomita vain sakkorangaistukseen, ei epäiltyä voida kutsutta noutaa esitutkintaan. Matkan keskeytyminen ei ollut siten oikeassa suhteessa poliisin toimenpiteeseen nähden ja sillä puututtiin liikaa henkilön oikeuksiin.¹¹⁹

Toisessa laillisuusvalvojan ratkaisussa (EOA Dnro 2361/4/10) oli kyse muun muassa asiasta, jossa kantelijan mukaan neljä maassa laillisesti asuvaa afrikkalaista maahanmuuttajaa pidätettiin kahvilan terassilta suurieleisesti seitsemän poliisin ja neljän poliisiauton voimin ilman mitään kunnollista selitystä. Poliisiasemalle esitutkintaan kuljettamisen taustalla oli epäily törkeästä pahoinpitelystä, jonka tekijöinä olivat uhrin mukaan 2-3 tummaihoista mieshenkilöä, jotka uhri oli tavannut ravintolassa pahoinpitelyään edeltävänä iltana.¹²⁰

Kyseisen laillisuusvalvojan ratkaisun mukaan henkilöiden kuljettamiselle poliisilaitokselle vastoin henkilöiden tahtoa ei ollut lainmukaisia perusteita. Lainmukainen menettely olisi ollut se, että henkilöt olisi esitutkintalain 17 §:n 1 momentin mukaisesti kutsuttu saapumaan esitutkintaan poliisiasemalle. Vaihtoehtoisesti henkilöille olisi voitu selittää, että asian heille sopiessa, asiaa voidaan pyrkiä selvittämään heti lähtemällä poliisiase-

---

¹¹⁷ Komiteamietintö 2009, 539; Rantaeskola (toim.) 2014b, 58–60

¹¹⁸ Rantaeskola (toim.) 2014b, 60

¹¹⁹ EOA Dnro 3784/4/06

¹²⁰ EOA Dnro 2361/4/10

malle. Mitä tuli useiden poliisipartioiden kutsumiseen ravintolan terassille, siihen laillisuusvalvojalla ei ollut huomauttamista. Suhteellisuusperiaatteen mukaan poliisimiesten on mitoitettava toimintansa oikein. Koska kysymys oli vakavasta rikosepäilystä ja poliisilla olleiden alkutietojen mukaan kohteena oli ollut neljä henkilöä, useiden poliisipartioiden kutsuminen paikalle ei ole tilanteessa ollut suhteellisuusperiaatteen vastaista.¹²¹

Oma mielipiteeni ensimmäisestä tapauksesta oli aivan sama kuin laillisuusvalvojan. Poliisin toimenpide on puuttunut liikaa henkilön oikeuksiin. Sen sijaan useiden poliisipartioiden tulo ravintolan terassille neljän tummaihoisen miehen noutamiseksi esitutkintaan kuulostaa minun oikeustajuuni hieman liioittelulta. Toisaalta, kun tapauksen taustalla oli epäily väkivaltaisesta käyttäytymisestä, on poliisin tilanteeseen varautuminen ollut siinä mielessä suhteellista, että tilanteen mahdollisesti riistäytyessä käsistä, siviilisten ja poliisien omakin turvallisuus oli turvattu.

5.5 Rikoksilta ja häiriöltä suojaaminen

Rikoksilta ja häiriöltä suojaamisesta säädetään PoL 2 luvun 10 §:ssä, jonka 1 ja 2 momenttien mukaan:

Poliisimiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyisi henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen taikka aiheuttaisi huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinni otettu voidaan pitää säilössä niin kauan kuin on todennäköistä, että hän syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun rikokseen taikka aiheuttaa häiriötä tai vaaraa, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniotamisesta.

.../...

Suhteellisuusperiaate, kuten muutkin yleiset periaatteet korostuvat alle 18-vuotiaan kohdalla. Poliisihallituksen ohjeen mukaan alle 21-vuotiaana kiinniotetun vapautensa menettäneen kohdalla on kiinnitettävä erityistä huomiota iästä ja kehityksestä johtuviin tarpeisiin.¹²²

¹²¹ EOA Dnro 2361/4/10

¹²² Rantaeskola (toim.) 2014b, 81

Laillisuusvalvojan ratkaisussa (EOA Dnro 3795/4/08) kyseessä oli tilanne, jossa naapurit olivat valittaneet hätäkeskukseen nuorisojoukon metelöinnistä. Nuorisoa oli paikalla n. 50 henkeä ja paikalle saapui kaksi poliisipartiota. Ilmennyt häiriö oli pyritty poistamaan ensisijaisesti lievimmällä kyseeseen tulevalla keinolla, eli rauhoittamalla tilannetta neuvoin ja kehotuksin. Sen osoittauduttua riittämättömäksi oli jouduttu turvautumaan ankarampaan toimenpiteeseen, ensin juhlien lopettamiseen ja henkilöiden poistamiseen paikalta, ja sen jälkeen neljän henkilön kiinniottamiseen häiriön poistamiseksi hieman ennen kello yhtä yöllä.¹²³

Kyseisessä laillisuusvalvojan ratkaisussa kantelun yhtenä perusteena oli se, että kiinniotto ja säilöön vieminen olisi tapahtunut sen vuoksi, että kyseessä oli ruotsinkielinen nuoriso. Koska kiinniotto merkitsee voimakasta puuttumista henkilön perusoikeuksiin, kielellisten oikeuksien toteutumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Poliisimiesten mukaan suomea oli käytetty koko ajan, koska heidän tietoonsa ei tullut, että joku nuorisista olisi halunnut käytettävän ruotsia tai olisi itse puhunut vain ruotsia. Nuorten mukaan poliiseille olisi jatkuvasti esitetty vaatimus ruotsin kielen käyttämisestä.¹²⁴

Laillisuusvalvoja totesi tapausta koskevassa ratkaisussaan, että kiinniotto ja säilöön vieminen ei johtunut kielikysymyksestä. Kiinniotto oli poliisilain (494/1995) 20 §:n mukainen kiinniotto rikoksilta ja häiriöltä suojaamiseksi. Koska häiriö oli ensin pyritty poistamaan lievimmällä keinolla ja sen osoittauduttua riittämättömäksi oli jouduttu turvautumaan ankarampiin toimenpiteisiin, lopulta kiinniottoon ja säilöön viemiseen, toimintatapa on ollut suhteellisuusperiaatteen mukainen. Säilöissäpito kesti aamuun kello 8.27 saakka. Sitäkään ei pidetty liian pitkänä ajatellen naapuruston oikeutta yörauhaan. Vapautus jo parin tunnin jälkeen olisi voinut aiheuttaa sen, että kiinniotetut olisivat palanneet juhlapaikalle.¹²⁵

Toisessa esimerkkitapauksessa (EOA Dnro 2620/4/09) poliisi otti kiinni miehen omalta pihaltaan juhannusjuhlista kello 02.00, koska naapurit olivat valittaneet kovaäänisestä metelistä useaan otteeseen. Poliisipartion ensimmäisen käynnin jälkeen paikalla ollut naishenkilö oli luvannut metelöinnin lopettamisen. Poliisipartion saatua toisen tehtävän Hätäkeskukselta mennä uudelleen samaan osoitteeseen, paikan isäntä ilmoitti pitävänsä

---

¹²³ EOA Dnro 3795/4/08

¹²⁴ EOA Dnro 3795/4/08

¹²⁵ EOA Dnro 3795/4/08

huolen siitä, että juhlat jatkuvat aamuun saakka. Partio vei miehen säilöön, josta hänet vapautettiin kello 09.43. AOA ei pitänyt kiinniottoa suhteellisuusperiaatteen vastaisena, koska poliisi oli yrittänyt rauhoittaa tilannetta ensin lievimmällä kyseeseen tulevalla keinolla. Hän kuitenkin halusi kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että säilössä pitäminen olisi voinut päättyä jo aikaisemminkin, koska naapureiden yörauhan häiritseminen oli ainoa peruste miehen säilössä pitämiseen.¹²⁶

Kyseisissä esimerkeissä oli samantapainen syy kiinniotolle ja säilössä pitämiselle. Mielienkiintoista kuitenkin, että nuorison pitämistä säilössä aamuun saakka ei pidetty liian pitkänä, mutta juhannusta juhlihan miehen säilössä pitäminen olisi voinut AOA:n mukaan tapahtua jo aikaisemminkin.

Otan tähän yhteyteen vielä kaksi muuta esimerkkitapausta. Molemmissa tapauksissa kyse oli alaikäisten henkilöllisyyden selvittämisestä ja kiinniotosta, toisessa myös säilössä pitämisestä. Tapauksessa (EOA 986/4/07) kolme 10-vuotiaista poikaa vietiin poliisilaitokselle puhuteltavaksi, kun myymäläpartijat olivat ottaneet heidät kiinni myymälävarkaudesta (kaikkiaan n. 6 euron arvosta). Poliisien mukaan pojat oli vietävä poliisilaitokselle henkilötietojen tarkastamiseksi ja huoltajien henkilöllisyyden selvittämiseksi. Lisäksi myymälän partijoiden tiloissa tapahtuva puhuttelu olisi vaarantanut asian luotettavuuden käsittelyn siten, että asiaankuulumattomia tietoja olisi voinut päätyä partijoiden tietoon. Kuitenkin poikien henkilöllisyyden selvittämisessä ei ollut mitään ongelmia ja poikien mukana olleiden puhelimitse avulla selvittäminen olisi onnistunut paikallaan päälläkin. Partija oli jo ennen poliisien paikalle tuloa ollut yhteydessä puhelimitse yhden pojan vanhemman kanssa.¹²⁷

Tapauksessa (EOA Dnro 249/4/03) poliisi sai moitteet virheellisestä toiminnasta. 8-, 12- ja 15-vuotiaat pojat olivat näpistäneet irtokarkkeja punnitsemalla niitä väärin. Jäätynä kassalla kiinni teosta, he juoksivat karkuun, mutta myymälän partijat ottivat heidät kiinni. Paikalle kutsutut poliisit veivät heidät poliisilaitokselle, koska pojat eivät olleet antaneet syntymäaikojaan. Ratkaisun mukaan poikien kuljettaminen poliisilaitokselle ei ollut lainvastaista, vaikka tilanteen todettiin olleen hyvin tulkinnanvarainen. Sen sijaan erittäin levottomasti käyttäytyneiden poikien laittaminen yksinään lukittuun tilaan eli ”sumppuun” siksi aikaa, että heidän vanhemmilleen pystyttiin soittamaan, oli suhteelli-

---

¹²⁶ EOA Dnro 2620/4/09

¹²⁷ EOA Dnro 986/4/07

suusperiaatteen vastaista. Mikään ei osoittanut, että pojat olisivat aikeissa poistua poliisilaitokselta. Suhteellisuusperiaatteen ja lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaan oli hyvin kyseenalaista pitää erityisesti 8-vuotiasta lasta tällaisessa säilössä.¹²⁸

Pikkupoikien kuljettamista poliisilaitokselle ja etenkin sumppuun laittamista pidin poliisin puolelta ylilyöntinä. Poliisit perustelivat tarvetta viedä pojat poliisiasemalle selvittääkseen heidän henkilötietonsa tietokoneelta. Lisäksi heidän mukaansa toisessa tapauksessa pojat naureskelivat keskenään ja käyttäytyivät asiattomasti. Tämä voi mahdollisesti johtua myös poikien kokemasta hermostuneisuudesta joutuessaan poliisiin kanssa tekemisiin. Poliisin tärkein työkalu on puhuminen. Siksi olisin itse taipuvainen uskomaan, että poikien käytös olisi voinut muuttua yhteistyökykyisemmäksi, jos poliisit olisivat ensin yrittäneet luoda poikiin luottamuksellisempaa kontaktia. Voiko alle 10-vuotias olla jo niin vaikeasti käsiteltävä, että hänet on pakko kuljettaa poliisiasemalle kahden euron näpistyksen vuoksi? Toisaalta taas, jos tämän ikäisten nuorten puhuttaminen ei johda toivottuun tulokseen, saattaa olla välttämätöntä osoittaa nuorelle, että hänen käyttöksensä ei ole sallittua.

5.6 Kulkuneuvon pysäyttäminen ja siirtäminen

Kulkuneuvon pysäyttämisestä ja siirtämisestä säädetään PoL 2 luvun 11 §:n 1 momentissa, jonka mukaan:

Poliisimiehellä on oikeus määrätä kulkuneuvo pysäytettäväksi, siirtää kulkuneuvo tai määrätä se siirrettäväksi, jos se on perusteltua poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi.

.../...

Tässä suhteellisuusperiaatteen merkitys näkyy siinä, että ajoneuvon siirtämiselle on oltava hyväksyttävä syy¹²⁹. Siirtämisen tulee olla ehdottoman tarpeellinen, vähiten henkilön oikeuksiin puuttuva ja oikeasuhteinen, eli kyseessä olevaan tilanteeseen soveltuvin ja asianmukaisin toimenpide.

---

¹²⁸ EOA Dnro 249/4/03

¹²⁹ HE 224/2010 vp, 79

5.7 Voimakeinojen käyttö

Voimakeinojen käytöstä säädetään PoL 2 luvun 17 §:n 1 momentissa, jonka mukaan:

Poliisimiehellä on virkatehtävää suorittaessaan oikeus vastarinnan murtamiseksi, henkilön paikalta poistamiseksi, kiinniottamisen toimittamiseksi, vapautensa menettäneen pakenemisen estämiseksi, esteen poistamiseksi taikka välittömästi uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon tai tapahtuman estämiseksi käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat.

.../...

Voimakeinojen käytöllä tarkoitetaan voimankäyttövälineen tai fyysisen voiman käyttämistä siten, että sillä pyritään vaikuttamaan tehtävän kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen joko suoraan tai välillisesti¹³⁰. Voimakeinojen käytöllä puututaan varsin voimakkaasti yksilön perus- ja ihmisoikeussuojaa nauttiviin oikeushyviin, kuten henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja omaisuuteen. Sen vuoksi poliisilain kokonaisuudistuksessa voimakeinojen käyttöä koskevat säännökset on otettu lain 2 lukuun suoraan yksittäisiksi pykäliksi eli 17 § - 20 § (tästä enemmän luvussa 5.8).¹³¹

Poliisilla on oikeus käyttää suorittaessaan toimivaltuuksiensa nojalla hänelle kuuluvaa virkatehtävää vastarinnan lakkaamiseksi tai tilanteen hallintaan saamiseksi tarpeen vaatiessa erikseen määritettyihin tilanteisiin liittyviä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Virkatehtävän suorittamisessa poliisi joutuu punnitsemaan voimakeinojen käytön puolustettavuutta ja tarpeellisuutta. Puolustettavuudella tarkoitetaan sitä, että voimakeinojen käytöstä johtuvien haittojen tulee olla oikeudenmukaisessa ja kohtuullisessa suhteessa alkutilanteeseen nähden. Voimakeinojen käyttö on kyettävä perustelemaan niiden kriteerien mukaan, jotka on määritelty säännöksessä käyttötarkoitukselle, eli vastarinnan murtaminen, henkilön paikalta poistaminen, kiinniottamisen toimittaminen, vapautensa menettäneen pakenemisen estäminen, esteen poistaminen tai välittömästi uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon tai tapahtuman estäminen.¹³²

---

¹³⁰ Punkari 2009, 11

¹³¹ Rantaeskola (toim.) 2014b, 99

¹³² Rantaeskola (toim.) 2014b, 100

Suhteellisuusperiaatteeseen liittyvä tarpeellisuus –kriteeri puolestaan määrittää, että voimakeinojen käyttö on sallittua vain, jos kehotukset ja käskyt eivät tehoa. Tähän liittyy myös ajallinen ulottuvuus, sillä voimakeinojen käyttöön ei voida ryhtyä liian aikaisin, mutta ei myöskään liian myöhään. Tilanteessa on aina käytettävä lievintä, mutta tehokkainta ja toimivinta keinoa, jolla vastarinta saadaan lakkaamaan ja tilanne hallintaan vähiten haittaa ja vahinkoa tuottavalla tavalla. Voimankäyttö on lopetettava heti, kun vastarinta lakkaa tai tilanne on saatu hallintaan. Voimakeinojen käytössä on ehdottomasti huomioitava niiden käytön vaikutukset paitsi kohteena olevaan henkilöön, myös sivullisiin.¹³³

Voimakeinojen käytöstä säädetty Poll 2 luvun 17 §:n 2 momentti koskee hätävarjelua:

.../...

Poliisimiehellä on virantoimituksessa lisäksi oikeus hätävarjeluun siten kuin rikoslain 4 luvun 4 §:ssä säädetään. Tällaisessa hätävarjelussa poliisimies toimii virkavastuulla. Arvioitaessa hätävarjelun puolustettavuutta on otettava huomioon poliisimiehelle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

.../...

Poliisin aseenkäyttötilanteet ovat usein hyvin lähellä hätävarjelua ja usein poliisin aseenkäyttöä on oikeudellisesti käsitelty hätävarjeluna. Hätävarjelu on jokaiselle ihmiselle kuuluva oikeus torjua oikeudeton joko aloitettu tai välittömästi uhkaava hyökkäys puolustettavissa olevin voimakeinoin.¹³⁴ Säännöksessä hätävarjelua koskeva momentti on uusi. Aiemmin hätävarjelu ilmeni lainsäädännön esitöistä ja oikeuskäytännöistä. Poliisilakiin (872/2011) poliisimiehen hätävarjelu-oikeus virkatehtävissä haluttiin selventämään epäkohtaa, jossa poliisin voimakeinojen käyttöperuste on limittynyt hätävarjelutai pakko-tilaoikeuksiin. Poliisimies toimii hätävarjelutilanteessa virkavastuulla. Tällä muutoksella on haluttu korostaa julkisen vallan vastuuta poliisin hätävarjelutilanteissa ja parantaa vahinkoa kärsineen oikeusturvaa, koska valtion vahingonkorvausvastuu selkiytyy.¹³⁵

¹³³ Rantaeskola (toim.) 2014b, 101–103, Helminen ym. 2012, 781

¹³⁴ Punkari 2009, 12, 60

¹³⁵ Rantaeskola (toim.) 2014b, 102–104

Suhteellisuusperiaate ohjaa poliisin toimintaa hätävarjelutilanteissa. Hätävarjeluteko ei saa ylittää sitä, mitä voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavana ottaen huomioon poliisimiehelle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset sekä hyökkäyksen laatu ja voimakkuus ja muut olosuhteet. Mikäli puolustettavuudessa ylitetään hätävarjelen rajat, kyseessä on hätävarjelen liioittelu, josta seurauksena voi olla rangaistus virkarikoksesta.¹³⁶

Laillisuusvalvojan ratkaisussa (EOA Dnro 3818/4/07) yhtenä kantelun perusteena oli voimankäyttö. Kantelijan mukaan poliisimiehet olivat kahlinneet hänet käsirautoihin ja tunkeutuneet ilman laillista perustetta hänen kotiinsa. Asiakirjaselvityksen perusteella kyseessä oli kotihälytystilanne, jossa mieshenkilö oli käyttäytynyt väkivaltaisesti naisystävänsä kohtaan ja sen jälkeen väliin mennyttä naapuriaan kohtaan. Kantelijalla oli taustallaan jo kaksi muuta pahoinpitelyepäilyä kuluneelta vuodelta. Tapauksessa poliisimiehet soittivat kantelijan ovikelloa, mutta kukaan ei tullut avaamaan ovea. Poliisimiesten ottaessa yhteyttä huoltomieheen ovi yllättäen avautui ja asunnosta tuli ulos pahoinpitelystä epäilty kantelija, joka laitettiin käsirautoihin ja kerrottiin syy tulla asuntoon sisälle. Laillisuusvalvoja totesi ratkaisussaan, ettei harkintavaltaa voimankäytössä ollut ylitetty.¹³⁷

Kyseisessä tapauksessa oli jälleen laillisuusvalvojan maininta, että poliisimiesten selvitys oli tapahtumien osalta ristiriidassa kantelijan kertoman kanssa, eikä asian lopputulokseen vaikuttavaa lisäselvitystä ollut saatavissa. Tällaisissa tapauksissa kantelijan käsitukset epäasiallisesta kohtelusta jäävät toteen näyttämättä.

5.8 Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen, ampumaseen käyttö sekä sitominen

Varautumiseen voimakeinojen käytöstä ja käytöstä varoittamisesta, ampumaseen käytöstä sekä sitomisesta säädetään PoL 2 luvun pykälissä 18–20.

18 § Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen

Jos virkatehtävää suoritettaessa on syytä epäillä kohdattavan vastarintaa tai rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudeton hyökkäys,

---

¹³⁶ Rantaeskola (toim.) 2014b, 105

¹³⁷ EOA Dnro 3818/4/07

voimakeinojen käyttöön on varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakeinojen käytön kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä tarkoitukseen soveltuvalla ymmärrettävällä tavalla.

19 § Ampuma-aseen käyttö

Ampuma-asetta voidaan käyttää vain silloin, kun kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle aiheuttavan henkilön toiminnan pysäyttäminen eikä lievempää keinoa pysäyttämiseksi ole käytettävissä. Ampuma-asetta voidaan lisäksi käyttää kiireellistä ja tärkeää tehtävää suoritettaessa esineen, eläimen tai muun vastaavan esteen poistamiseksi. Ampuma-asetta ei saa käyttää väkijoukon hajottamiseksi, ellei ampuma-aseessa käytetä kaasupatruunoita tai muita vastaavia ammuksia niistä erikseen annettujen määräysten mukaisesti.

.../...

Ampuma-aseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättää päällystössä kuuluva poliisimies, jos se tilanteen kiireellisyys huomioon ottaen on mahdollista.

20 § Sitominen

Virkatehtävän kohteena olevan henkilön liikkuma- tai toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos rajoittaminen on välttämätöntä virkatehtävän suorittamisen yhteydessä henkilön karkaamisen estämiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi.

Liikkuma- tai toimintavapauden rajoittamista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Rajoittaminen ei saa aiheuttaa kohteena olevalle henkilölle vaaraa tai tarpeetonta kipua.

.../...

Käsittelen nämä kolme pykälää kursorisesti yhdessä, koska suhteellisuusperiaatetta sovelletaan niissä kuten voimakeinojen käytössä.

Poliisilaissa (493/1995) varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen sekä ampuma-aseen käyttöä koskevat sääntelyt oli toteutettu sisäministeriön antamalla asetuksella. Koska voimakeinojen käytöllä puututaan varsin voimakkaasti yksilön perus- ja ihmisoikeussuojaa nauttiviin oikeushyviin, kuten henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja omaisuuteen, on poliisilain kokonaisuudistuksessa kaikki voimakeinojen käyttöä koskevat säännökset otettu suoraan yksittäisiksi pykäliksi. Sitomista koskevaa

sääntelyä ei vanhassa laissa ollut lainkaan. Sisäministeriön asetuksessa sitominen oli huomioitu vain ylimalkaisesti. Uuteen lakiin sitominen otettiin omaksi säännökseksi, koska myös sitominen ja siihen verrattavat toimenpiteet puuttuvat selkeästi kansalaisen perusoikeuksiin.¹³⁸

Poliisin voimankäyttöä koskevassa pro gradu – tutkielmassa¹³⁹ suhteellisuusperiaatteen soveltaminen poliisin ampuma-aseen käytössä näyttäytyy erityisesti tehtävän kiireellisyysvaatimuksessa. Tutkielma koskee tosin vanhaa poliisilakia, jossa suhteellisuusperiaate ei ollut sanallisesti säädettyä. Kiireellisyysvaatimuksella tarkoitetaan sitä, että poliisin tulee pyrkiä aina ensin lievempien voimakeinojen käyttöön. Tilanteissa, joissa ampuma-aseen käyttö ennakoitavana mahdolliseksi, toiminta on suunniteltava siten, että ampuma-aseen käytöltä vältyttäisiin ja siten turvattaisiin mahdollisimman hyvin kaikkien osapuolten perusoikeudet. Kiireellisessä tehtävässä poliisin tulee ajallisesti pidättäytyä kauemmin ampuma-aseen käytöstä, kuin lievempien voimakeinojen käytöstä tai muuten suhteellisuusperiaate ei täyty. Kiireellisyysvaatimus täyttyy vasta kun ampuma-asetta on pakko käyttää, jotta estetään uhrin perusoikeusloukkaus. Lisäksi aseenkäyttö on perusteltua suhteellisuusperiaatteen mukaan vain, mikäli tavoite voidaan sillä ylipääntään saavuttaa.¹⁴⁰

Poliisilakia (493/1995) koskevan hallituksen esityksen mukaan voimakeinojen käytöstä on luovuttava, jos voimakeinon käytön ennustettava seuraus aiheuttaa suurempaa vaaraa kuin toimenpiteellä on tarkoitus estää¹⁴¹. Ampuma-aseen käytössä ehdoton edellytys on, että sen teon, joka ampuma-aseella estetään, tulee toteutuessaan aiheuttaa jotain vastaavaa henkilöön kohdistuvaa vahinkoa tai vaaraa. Mikäli suhteellisuusvaatimus ei täyty, poliisilla on voimankäytön ollessa kyseessä velvollisuus luopua toimenpiteestä. Hätävarjelman osalta yleinen mielipide on kuitenkin se, että hyökkääjän kärsimä vahinko voi olla jonkin verran suurempi kuin se vahinko, jonka puolustautuja (poliisi) on hätävarjellulla (aseen käyttäminen) välttänyt.¹⁴²

---

¹³⁸ Rantaeskola (toim.) 2014b, 108–115

¹³⁹ Punkari 2009

¹⁴⁰ Punkari 2009, 35, 53

¹⁴¹ HE 57/1994, 64–65

¹⁴² Punkari 2009, 73, 97

5.9 Voimakeinojen käyttö turvatarkastuksessa

Voimakeinojen käytöstä turvatarkastuksessa säädetään PolL 3 luvun 4 §:n 1 momentissa:

Jos joku kieltäytyy turvatarkastustoimenpiteestä, turvatarkastaja voi poistaa hänet poliisin toimitiloista. Turvatarkastaja voi tarvittaessa käyttää henkilön poistamiseksi toimitiloista sellaisia voimakeinoja, joita henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Muu kuin poliisimies tai poliisin palveluksessa oleva virkamies ei kuitenkaan saa käyttää voimakeinoja henkilön poistamiseksi poliisin toimitiloista, ellei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.

.../...

Kyseinen pykälä koskee poliisin toimitiloihin pääsyä alistumalla turvatarkastukseen. Suhteellisuusperiaate ilmenee käsitteessä "voidaan käyttää henkilön poistamiseksi toimitiloista sellaisia voimakeinoja, joita henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavana". Puolustettavuutta voidaan pitää suhteellisuusperiaatteen yhtenä synonyymina. (ks. luku 4.1).

5.10 Salaiset tiedonhankintakeinot, PolL, 5 luku

Poliisilaki – kommentaarissa ei ole lainkaan käsitelty salaisia tiedonhankintakeinoja koska niiden käsittely olisi edellyttänyt myös salaisten pakkokeinojen käsittelyä¹⁴³. Hallituksen esitystä (224/2010 vp) koskevassa laillisuusvalvojan lausunnossa todetaan, että salaista tiedonhankintaa koskevaa lainsäädäntöä on vaikea tulkita, koska siinä on käytetty paljon viittauksia mm. toisten viranomaisten toimivaltuuksiin (Tulli, Rajavartiolaitos, Puolustusvoimat) ja toimenpiteissä on käytetty lukuisa määrä erilaisia ilmaisuja, jotka osoittavat toimenpiteen tarvetta tai välttämättömyyttä. Lopputuloksena on vaikeasti hahmotettava kokonaisuus. Sen vuoksi perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta ei ole hyvä asia, että perusoikeuksiin kohdistuvien toimenpiteiden perusteet eivät ole yksiselitteisiä.¹⁴⁴ Olen pääosin rajannut opinnäytetyöni ulkopuolelle salaiset tiedonhankintakeinot. Nostan kuitenkin esille joitain salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia suhteellisuusperiaatetta käsitteleviä huomioita poliisilakia koskevista hallituksen esityksistä (HE 224/2010 vp ja HE 16/2013 vp).

¹⁴³ Rantaeskola (toim.) 2014b, 139

¹⁴⁴ EOA Dnro 4191/5/10, 1–2

5.10.1 Televalvonta ja sen edellytykset

Televalvonnasta ja sen edellytyksistä säädetään PolL 5 luvun 8 §:n 3 ja 4 momenteissa, joiden mukaan.

.../...

Poliisilla on oikeus televalvontaan 2 momentin estämättä, jos sen välitön toteuttaminen on välttämätöntä henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi.

Poliisilla on oikeus lyhytaikaisesti estää teleosoitteiden tai telepäätelaitteiden käyttö tietyllä alueella. Toimenpiteen käytön on oltava välttämätön henkeä tai terveyttä uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi, eikä sillä saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

Poliisille voidaan antaa lupa paikantaa henkilö kiireellisesti ilman televalvontaan liittyviä käytännön toimintaa hidastavia elementtejä, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi. Kiirepaikannuksen tarkoituksena on paikantaa henkilö estääkseen tämän toiminta, kun hänen on perusteltua syytä olettaa syyllistyvän toisen henkeen tai terveyteen kohdistuvaan rikokseen. Kiirepaikantamisella voidaan myös kohdentaa poliisin resursseja tietylle alueelle henkilön kiinniottamiseksi.¹⁴⁵

Suhteellisuusperiaatteessa mainituilla vaarallisuudella ja kiireellisyydellä on merkitystä harkittaessa luvan myöntämistä. Olematon tai hypoteettinen vaara ei puoltaisi lainkaan luvan myöntämistä. Toisaalta, mitä lähemmäs rikoksen toteutumista mennään, sitä konkreettisemmaksi vaara muodostuu. Tietynlainen toiminta tai käyttäytyminen voi osoittaa henkilön tulevista aikeista, jotka voivat puoltaa luvan myöntämistä. Kiireellisyys liittyy lähinnä niin sanottuihin rynnäkkötilanteisiin tai tilanteisiin, jolloin on olemassa välitön hengen ja terveyden vaara. Televalvonnan osalta suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta merkityksellisessä asemassa ovat myös toimenpiteen kohteena olevan henkilöön liittyvät seikat, kuten esimerkiksi hänelle tiedonhankintakeinosta aiheutuva oikeuden loukkaus.¹⁴⁶ Lisäksi poliisilla on oikeus estää lyhytaikaisesti tietyllä alueella teleosoitteiden tai telepäätelaitteiden käyttö sillä edellytyksenä, että toimenpide on vält-

---

¹⁴⁵ HE 224/2010 vp, 98

¹⁴⁶ HE 224/2010 vp, 98; HE 16/2013 vp, 7, 21, 31

tämätön vakavan henkeä ja terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi ja että se toteutetaan suhteellisuusperiaatteen rajoissa.¹⁴⁷

5.10.2 Televalvonnasta päättäminen

Televalvonnasta päättämisestä säädetään PoL 5 luvun 10 §:n 1 ja 2 momenteissa, joiden mukaan:

Tuomioistuin päättää 8 §:n 2 ja 5 momentissa sekä 9 §:n 1, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetusta televalvonnasta sekä televalvonnasta 3 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen vaatimuksesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettua muuta kuin 3 §:n nojalla suoritettavaa televalvontaa koskeva asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

.../...

Salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämistä ohjaavista periaatteista erityisesti suhteellisuusperiaate ohjaa keinojen käyttämistä niin, että niitä ei käytetä vähäisimmissä tapauksissa. Sen vuoksi tuomioistuin päättää televalvonnasta ja sen on otettava huomioon suhteellisuusperiaate harkitessaan televalvonnasta päättämistä. Luvan myöntäminen televalvontaan on tuomioistuimen tapauskohtaisessa harkinnassa. Toimenpiteen perusteena olevan rikoksen estäminen sekä rikoksen törkeys korostuvat erityisesti tilanteissa, joissa on syytä olettaa, että telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdään rikos osana estettävää rikoskokonaisuutta. Näissä tilanteissa televalvonnan käyttäminen saattaa samalla edistää muiden saman tekijän tekemien vastaavien rikosten estämistä ja tällä saatetaan pystyä estämään myös toisten rikosten tekeminen.¹⁴⁸

---

¹⁴⁷ HE 224/2010 vp, 41

¹⁴⁸ HE 224/2010 vp, 7, 21

5.10.3 Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset sekä suunnitelmallisesta tarkkailusta päättäminen

Suunnitelmallisesta tarkkailusta ja sen edellytyksistä sekä suunnitelmallisesta tarkkailusta päättämisestä säädetään PoL 5 luvun 13–14 §:issä. Suunnitelmallista tarkkailua säätelevän PoL 5 luvun 13 §:n 2–3 momenttien mukaan:

.../...

Suunnitelmallisella tarkkailulla tarkoitetaan muun kuin lyhytaikaisen tarkkailun kohdistamista henkilöön, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyneen rikokseen.

Poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön suunnitelmallista tarkkailua, jos on perusteltua syytä olettaa hänen syyllistyneen rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkauteen tai kätkemisrikokseen.

.../...

Suunnitelmallisesta tarkkailusta päättämistä koskevan PoL 5 luvun 14 §:n mukaan:

Pidättämiseen oikeutettu poliisimies päättää suunnitelmallisesta tarkkailusta.

Suunnitelmallista tarkkailua koskeva päätös voidaan tehdä kerrallaan enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Päätös suunnitelmallisesta tarkkailusta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen tekoaika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyneen 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja suunnitelmallinen tarkkailu perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika;
- 5) suunnitelmallisen tarkkailun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;
- 6) mahdolliset suunnitelmallisen tarkkailun rajoitukset ja ehdot.

Suhteellisuusperiaate edellyttää, että suunnitelmallista tarkkailua ei saa käyttää vähäisten rikosten estämisessä ja paljastamisessa, koska tarkkailulla puututaan henkilön yksityisyyden suojaan. Epäiltyyn henkilöön saadaan kohdistaa suunnitelmallista tarkkailua, jos on perusteltua syytä olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkauteen tai kätkemisrikokseen. Lisäksi edellytyksenä olisi, että suunnitelmallisella tarkkailulla voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi.¹⁴⁹

5.10.4 Tekninen katselu ja sen edellytykset

Teknisestä katselusta ja sen edellytyksistä säädetään PoL 5 luvun 19 §:n 2, 4 ja 5 momenteissa, joiden mukaan:

.../...

Teknistä katselua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan.

.../...

Rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitetun kotirauhan suojaaman tilan tai muun paikan ja rikoksen johdosta vapautensa menettäneen henkilön teknisen katselun edellytyksenä on, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän 17 §:n 4 momentissa tarkoitettuun rikokseen. Muun teknisen katselun edellytyksenä on, että henkilön voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

Poliisilla on aina 2 momentin estämättä oikeus tekniseen katseluun, jos se on välttämätöntä poliisitoimenpiteen turvalliseksi suorittamiseksi ja toimenpiteen suorittajan, kiinni otettavan tai suojattavan henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi.

Salaisten tiedonhankintakeinojen käytössä sovellettavien periaatteiden merkitys korostuu teknisessä katselussa, joka ilman toimivaltuutta tarkoittaa salakatseluun syyllistymistä. Erityisesti tämä koskee rikoslain 24 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja tiloja ja muita paikkoja, kuten käymälää, pukeutumistiloja tai vastaavia, joihin teknistä katselua ei tule kohdistaa ilman painavia perusteita. Suhteellisuusperiaatteen mu-

---

¹⁴⁹ HE 224/2010 vp, 42, 177

kaisesti punninnassa on otettava huomioon kotirauhan ja yksityisen suojan loukkaaminen.¹⁵⁰

5.10.5 Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräisen tiedon käyttämisestä säädetään PoL 5 luvun 54 §:n 1 momentissa, jonka mukaan:

Ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka estämisessä olisi saatu käyttää sitä tämän luvun mukaista tiedonhankintakeinoa, jolla tieto on saatu. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuim, jos sillä on toimivalta päättää siitä tiedonhankintakeinosta, jolla tieto on saatu.

.../...

Suhteellisuusperiaate on merkityksellinen suhteessa rikoksen törkeyteen ja rikoksen selvittämisen tärkeyteen (rangaistus vähintään kaksi vuotta vankeutta). Hallituksen esityksessä rikosten selvittämisintressin ja rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuuden kannalta ei ole voitu pitää tyydyttävänä sitä, että tiettyä vakavuustasoa olevia rikoksia ei voida selvittää ylimääräistä tietoa käyttäen. Ilman lakimuutoksia poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentti olisi voinut mahdollistaa vakavampienkin rikosten jäämisen selvittämättä.¹⁵¹

5.11 Poliisitutkinnassa tutkittavat asiat ja sovellettavat säännökset

Poliisitutkinnassa tutkittavista asioista ja sovellettavista säännöksistä säädetään PoL 6 luvun 1 §:n 2 momentissa, jonka mukaan:

.../...

Poliisitutkinta toimitetaan noudattaen tutkinnan laadun edellyttämällä tavalla soveltuvin osin esitutkintalain säännöksiä.

Poliisitutkinnan tehtävänä on virallisen selvityksen hankkiminen ja kokoaminen muissa kuin rikosasioissa. Koska poliisitutkinnassa saattaa paljastua rikos, sovelletaan poliisitutkinnassa soveltuvin osin esitutkintalakia, erityisesti tasapuolisuus-, suhteellisuus-, hienotunteisuus- ja vähimmän haitan periaatteita.¹⁵²

¹⁵⁰ HE 224/2010 vp, 108

¹⁵¹ HE 16/2013 vp., 25, 33

¹⁵² Rantaeskola (toim.) 2014b, 142–144

5.12 Poliisitutkinnan turvaaminen

Poliisitutkinnan turvaamisesta säädetään PoL 6 luvun 4 §:n 1 momentissa, jonka mukaan:

Poliisimiehellä on oikeus poliisitutkinnan suorittamiseksi päästä paikkaan tai alueelle, jossa tutkinnan kohteena oleva tapahtuma on sattunut, tarkastaa esineitä tai asiakirjoja, joilla voi olla merkitystä tutkinnan suorittamiselle, ja tehdä tutkinnan suorittamiseksi tarvittavia kokeita sekä ottaa tutkimuksia varten tarvittavia näytteitä. Toimenpiteen edellytyksenä on lisäksi, että sillä voidaan perustellusti olettaa olevan tärkeä merkitys asian selvittämisessä. Pakkokeinolain 7 luvun 3 §:n mukaiset takavarikoimis- ja jäljentämiskiellot on soveltuvien osin otettava huomioon asiakirjoja tarkasteltaessa. Toimenpiteistä on laadittava pöytäkirja tai tehtävä merkintä muuhun asiakirjaan.

.../...

Poliisimiehellä on oikeus poliisitutkinnan suorittamiseksi tehdä tarvittavia kokeita sekä ottaa tutkimuksia varten tarvittavia näytteitä. Yleisistä periaatteista harkittaviksi tulevat suhteellisuusperiaate ja vähimmän haitan periaate, mikäli toimenpide kohdistuu henkilöön ja menee henkilön yksityisyyteen. Henkilönkatsastus voidaan tehdä muulle kuin rikoksesta epäillylle, jos erittäin pätevin perustein voidaan olettaa tarkastuksesta löytyvän PKL 8:2, 1 mukainen esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka.¹⁵³

---

¹⁵³ Rantaeskola (toim.) 2014b, 159–160

6 POHDINTA

Siviilinä koen niin suhteellisuusperiaatteen kuin muidenkin oikeusperiaatteiden huomiointisen poliisitoiminnassa monissa tilanteissa hyvin haastavaksi. Etenkin silloin, kun poliisin on tehtävä ratkaisuja kiireessä, punninta eri vaihtoehtojen välillä oikean päätöksen tekemiseksi on varmasti vaikeaa. Valitsemalla väärän toimintatavan, poliisimies voi joutua kantelun kohteeksi.

Poliisilain suhteellisuusperiaatteen loukkaaminen ei kuitenkaan kovinkaan usein ole ollut syynä kanteluihin. Valtaosa poliisikanteluista kohdistuu esitutkintalain ja pakkokeinolain säätelemiin poliisin toimintoihin. Niissäkin poliisilain suhteellisuusperiaatteen kuitenkin viitataan. Esimerkiksi kotietsinnässä, jota säätelee pakkokeinolaki, kyse on puuttumisesta kansalaisen perusoikeutena suojattuun oikeushyvään. Pakkokeinolain suhteellisuusperiaatteen mukaan (PKL1:2) pakkokeinoja saa käyttää vain, jos pakkokeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana, kun otetaan huomioon tutkittavana olevan rikoksen törkeys, rikoksen selvittämisen tärkeys sekä rikoksesta epäillylle tai muille pakkokeinon käytöstä aiheutuva oikeuksien loukkaus ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Vastaavasti poliisilain suhteellisuusperiaatteen mukaan poliisin toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin, eikä poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen. Tästä löytyy esimerkki laillisuusvalvojan ratkaisusta (EOA Dnro 182/4/09), jossa henkilön kiinniottaminen koulusta, vieminen poliisilaitokselle useaksi tunniksi ja hänen kotiinsa tehty kotietsintä ei ollut suhteellisuusperiaatteen vastaista, kun tapauksen taustalla oli epäily mahdollisesta kouluampumisesta.¹⁵⁴

Tässä opinnäytetyössä esimerkkeinä olleissa laillisuusvalvojan ratkaisuissa osa poliisin toimista oli laillisuusvalvojan mukaan suhteellisuusperiaatteen mukaisia, osa hieman kyseenalaisia ja osa loukkasi suhteellisuusperiaatetta. Kuten edellisessä kappaleessa totesin, joissain ratkaisuissa poliisilain suhteellisuusperiaatteen viitattiin vain siksi, koska suhteellisuusperiaate ohjaa kaikkea poliisitoimintaa. Varsinainen ratkaisu pohjau-

---

¹⁵⁴ EOA Dnro 182/4/09

tui kuitenkin muihin lakeihin, kuten esimerkiksi säilöönottolakiin (Laki säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä, 116/2002)¹⁵⁵.

Valitettavasti laillisuusvalvojan ratkaisuissa on vain kooste kulloisestakin tapahtumasta. Lähes kaikista ratkaisuista käy ilmi, että osapuolten näkemykset ovat olleet ristiriitaisia, selvitysten perusteella on ollut mahdotonta saada tapahtumien kulusta täsmällistä kuvaa ja lisäselvitysten antaminen on yleensä ollut mahdotonta. Ratkaisussa EOA Dnro 2620/4/09 mainitaan laillisuusvalvonnassa vakiintuneesti katsotun, että ns. sana sanaa vastassa -tilanteessa asianomaisen väitettä ei voida ilman jotain muuta varteen otettavaa selvitystä millään tavalla todistaa. Yksityishenkilöiden kirjallisille lausumille ei voida antaa kovin suurta painoa arvioitaessa ristiriitaa kantelun ja saadun selvityksen välillä. Yhtenä syynä on muun muassa se, ettei yksityishenkilöllä ole laissa säänneltyä totuusvelvollisuutta.¹⁵⁶ Toisaalta taas, tulkitsen esimerkiksi ratkaisua poikien kuljettamisesta poliisilaitokselle (EOA Dnro 249/4/03) siten, että poliisilla on myös tietynlaisia muistikuvia tai muistamattomuutta tapahtumien kulusta. AOA:n ratkaisusta kahta kohtaa siteeratakseni: ”Saadun selvityksen perusteella ei ole mahdollista täysin selvittää niitä olosuhteita, joissa on päädytty poikien kuljettamiseen poliisiasemalle” ja ”Asiassa on siten ristiriitaista tietoa poliisimiesten käyttämistä sanoista”.

Poliisihallituksessa on parhaillaan valmistelussa kokeilu poliisin haalarikameroista. Kameran tarkoituksena on lisätä niin kansalaisten kuin poliisien oikeusturvaa auttamalla erilaisten tapahtumien jälkiselvittelyssä. Samalla ne lisäävät poliisien työturvallisuutta. Kamera edesauttaisi poliisitoiminnan läpinäkyvyyttä ja auttaisi rikosten selvittämisessä. Se olisi kaikkien etu.¹⁵⁷ Haalarikameran avulla voisi mahdollisesti sana sanaa vastassa -tilanteissa saada tarkemman selvityksen siitä, mitä kulloisessakin kanteluun johtaneessa tilanteessa on varmuudella tapahtunut.

Minkälaisia toimenpiteitä laillisuusvalvojan ratkaisuista on seurannut? Yleisimmin virheellisestä menettelystä todetuille poliisimiehille on lähetetty tiedoksi laillisuusvalvojan ratkaisu (6 tapausta), joka on myös saatettu tietoon kyseisten poliisimiesten virkapaikana toimivalle poliisilaitokselle tai sen poliisipäällikölle (9 tapausta) ja lääninhallitusten aikaan ko. läänin poliisiosastolle (4 tapausta). Kahden tapauksen ratkaisu on toimi-

---

¹⁵⁵ EOA Dnro 567/4/09

¹⁵⁶ EOA/AOA Dnro 2620/4/09

¹⁵⁷ Helsingin Sanomat.4.9.2015

tettu sisäministeriön poliisiosastolle. Poliisihallitukseen on toimitettu viisi ratkaisua otettavaksi huomioon poliisitoiminnan ohjauksessa ja Poliisiammattikorkeakouluun kaksi ratkaisua otettavaksi huomioon poliisin koulutuksessa. Muihin toimenpiteisiin AOA ei ole ratkaisuisaan nähnyt tarvetta kuin kahden tapauksen osalta. Ensimmäisessä¹⁵⁸ mainitaan ko. poliisilaitosta ja Poliisihallitusta ilmoittamaan annettuun päivämäärään mennessä, mihin toimenpiteisiin päätös on mahdollisesti antanut aihetta. Toisessa ratkaisussa toimenpiteen sisältö ei käy ilmi tarkemmin. Kyseessä oli pikkupoikien laittaminen sumppuun odottaessaan vanhempinsa noutamista heitä poliisilaitokselta. Tämä tapaus oli rajaukseni (vuodet 2007–2014) ulkopuolella, mutta halusin ottaa sen mukaan siksi, että siinä oli maininta toimenpiteestä. Minulle jäi kuitenkin mielikuva siitä, että toimenpidettä on lievennetty, sillä AOA toteaa ratkaisussaan: ”Toimenpidettä harkitessani olen ottanut huomioon, että sumpussa pitäminen on kestänyt vain lyhyen ajan ja poikien kuljettaminen poliisiasemalle ei sinänsä ollut lainvastaista”.

Halusin tarkastaa Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksessa vuodelta 2004, onko siellä mitään mainintaa tästä edellä mainitusta tapauksesta. Kertomuksessa todetaan, että poliisissa on jossain määrin epävarmuutta esitutkinta- ja pakkokeinolakien soveltamisesta silloin, kun toimenpiteen kohteena on lapsi. Säännökset ovat osin tulkinnanvaraisia. Lisäksi todetaan, että lapsiin kohdistuvat toimenpiteet ovat osin niin harvinaisia, että poliisimiehillä ei välttämättä ole rutiinia tämänlaatuisten asioiden hoidossa. Poliisasioiden laillisuusvalvonnasta tuolloin vastannut AOA Ilkka Rautio on korostanut useassa ratkaisussaan kohtuus- ja suhteellisuusperiaatteen erityistä painoarvoa, kun pakkokeinon kohteena on lapsi. Löysin kyseisen tapauksen toimintakertomuksen lapsen oikeuksia koskevasta osuudesta. AOA:n toimenpiteenä oli huomautus poliisipartion kahdelle poliisimiehelle vastaisen varalle lainvastaisesta menettelystä.¹⁵⁹

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä tarkoitetaan suhteellisuusperiaatteella poliisitoiminnassa, tarkastelunäkökulmassa poliisilaki. Mielestäni olen onnistunut vastaamaan tähän tutkimuskysymykseeni kattavasti. Pyrkimyksenäni oli analysoida konkreettisten esimerkkeinä olevien EOA:n ratkaisujen pohjalta, kuinka suhteellisuusperiaatetta huomioitu poliisitoiminnassa. Kaikkiin käsittelemiini pykäliin en löytänyt esimerkkitapauksia laillisuusvalvojan päätöksistä, osaan taas useitakin. Toisena tavoitteenani oli kartoittaa edellä mainittujen esimerkkiratkaisujen pohjalta, onko poliisilain-

---

¹⁵⁸ EOA/AOA Dnro 567/4/09

¹⁵⁹ Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2004, 112, 237

säädännön kokonaisuudistus selkiyttänyt ja tehostanut poliisin toimintaa. En kuitenkaan löytänyt yhtään ratkaisua, joka olisi tehty uuden poliisilain aikana. Tämä johtunee laillisuusvalvojan jutturuuhkasta. Tämän opinnäytetyön kirjoittamisen aikana ei ole vielä päästy vuotta 2014 koskevien kanteluiden käsittelyyn. Siten minulla ei ole mahdollisuutta tehdä tulkintaa siitä, onko uusi lainsäädäntö selkiyttänyt poliisitoimintaa. EOA:n vuoden 2014 kertomuksessa todetaan kuitenkin, että lakiuudistus ei ole näkynyt laillisuusvalvonnassa huolestuttavina tulkinta- tai muita ongelmina. Joudun myös toteamaan, että lakiuudistuksesta on niin lyhyt aika, että uudistuksen vaikuttavuuden tutkiminen poliisin toimintaa selkiyttävänä ei ole vielä mahdollistakaan.

Yhdessä opinnäytetyössä ei voi käsitellä asioita monesta näkökulmasta. Suhteellisuusperiaatteeseen päädyin kiinnostuksesta juuri tähän periaatteeseen, koska käsilläni oli paljon juuri suhteellisuusperiaatetta käsitteleviä tutkimuksia. Yhtä lailla mielenkiintoista olisi tehdä selvitystä muista poliisilaissa olevista poliisin toimintaa ohjaavista oikeusperiaatteista. Mielenkiintoinen jatkotutkimus aiheesta olisi poliisikoulutuksen vaikuttavuustutkimus siitä, miten poliisilain lakiuudistus on muuttanut poliisikoulutusta.

LÄHTEET

Aarnio, A. 2011. Luentoja lainopillisen tutkimuksen teoriasta. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut. Helsinki: Unigrafia Oy Yliopistopaino.

Aarnio, A. 2006. Tulkinnan taito – ajatuksia oikeudesta, oikeustieteestä ja yhteiskunnasta. Helsinki: WSOY.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2014. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2013. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2004. K 9/2005 VP.

Eklund, J. 2014. Suhteellisuusperiaate välillisten hallinnollisten pakkokeinojen käytössä. Tampereen yliopisto. Johtamiskorkeakoulu. Pro gradu –tutkielma.

Esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistus. Esitutkinta- ja pakkokeinotoimikunnan mietintö. 2009. Komiteamietintö 2009:2. Oikeusministeriö. Edita publishing.

Euroopan neuvoston synty ja kehitys. Suomen ulkoasiainministeriö. Suomen pysyvä edustusto Euroopan neuvostossa. Luettu 22.6.2015.

<http://finlandcoe.fr/public/default.aspx?nodeid=35773&contentlan=1&culture=fi-FI>

Eurooppatiedotus. Ulkoasiainministeriö. Lissabonin sopimus. Luettu 23.6.2015.

<http://www.eurooppatiedotus.fi/Public/default.aspx?contentid=191396&nodeid=37760&culture=fi-FI>

Founding fathers. The Council of Europe in Brief. Council of Europe. Luettu 22.6.2015.

<http://www.coe.int/en/web/about-us/founding-fathers>

HaVM 20/1994 vp. Hallintovaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksestä poliisilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HaVM 42/2010 vp. Hallituksen esitys poliisilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 16/2013 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi poliisilain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

HE 57/1994 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 222/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi.

HE 224/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 64/2013 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Poliisiammattikorkeakoulusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Helminen K., Kuusimäki M. & Rantaeskola S. 2012. Poliisilaki. Talentum Media Oy. Liettua: Talentum Balto Print.

Helsingin poliisi haluaa kokeilla haalarikameroita. Helsingin Sanomat 4.9.2015. Luettu 13.10.2015. <http://www.hs.fi/kotimaa/a1441333428929>

Hirvonen, A. 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17. Helsinki.

HL Jukka Viljasen julkisoikeuden alaan kuuluva väitöskirja The European Court of Human Rights as a Developer of the General Doctrines of Human Rights Law. A Study of the Limitations Clauses of the European Convention on Human Rights (Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ihmisoikeuksien yleisten oppien kehittäjänä. Tutkimus Euroopan ihmisoikeussopimuksen rajoituslausekkeista). Lehdistötiedote. Tampereen yliopisto. Luettu 22.6.2015. <http://www.uta.fi/kirjasto/vaitokset/2003/2003075.html>

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 111. Juvenes Print 2010.

Kolehmainen, A. 2015. Tutkimusongelma ja metodi lainopillisessa työssä. Referee artikkeli 30.6.2015. Edilex 2015/29.

Laakso, S. 2012. Lainopin teoreettiset lähtökohdat. Tampereen yliopisto. Oikeustieteet. Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy.

Launiala, M. 2013. Suhteellisuusperiaate uuden esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 4 §:ssä. Referee-artikkeli / versio 1.0. Julkaistu 12.8.2013. Edilex 2013/23. Edilex Edita Publishing Oy.

Lausunto Eduskunnan hallintovaliokunnalle esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilaista. Vanhemman oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäen lausunto 9.12.2010, Dnro 4119/5/10.

Lausunto Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle poliisilaista. Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpään lausunto 9.12.2010, Dnro 4191/5/10.

Murdoch, J. and Roche, R. 2013. The European Convention on Human Rights and Policing. A handbook for police officers and other law enforcement officials. Council of Europe Publishing.

Mäenpää, O. 2011. Hallintolaki ja hyvän hallinnon takeet. Porvoo: Edita publishing Oy.

Niemivuo, M. & Keravuori M. 2003. Hallintolaki. Sanoma Pro Oy.

Palautetta poliisin toiminnasta. Poliisi. Luettu 23.6.2015. https://www.poliisi.fi/asiakaspalvelu/poliisin_toiminnasta_kanteleminen

Parlamentin jäsenten esittämät kysymykset 15.2.2012. Euroopan parlamentti. Luettu 22.6.2015. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+OO+O-2012-000037+0+DOC+XML+V0//FI>

Pellonpää, M., Gullans, M., Pölönen, P. & Tapanila, A. 2012. Euroopan ihmisoikeussopimus. Talentum Media Oy. Liettua: Balto Print.

Perusoikeudet. Ihmisoikeudet.net. Oppia ihmisyydestä. Luettu 23.6.2015. <http://www.ihmisoikeudet.net/index.php?page=perusoikeudet>

Perusoikeuskirja. Euroopan unioni. Konsolidoidut sopimukset. Maaliskuu 2010. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto.

Pitkänen, M. 2013. Euroopan ihmisoikeussopimuksen valtion positiiviset toimintavaroitukset ja suhteellisuusperiaatteen huomioiminen. Lakimies 1/2013, 55–73.

Punkari, O-P. 2009. Poliisin voimankäyttö. Erityisesti aseenkäyttökynnys. Julkisoikeuden Pro gradu tutkielma. Vaasan yliopisto. Hallintotieteiden tiedekunta.

Rantaeskola (toim.). 2014a. Esitutkintalaki – Kommentaari. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 21. Tampere: Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print.

Rantaeskola (toim.). 2014b. Poliisilaki – Kommentaari. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 23. Tampere: Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print.

Rieki, M. 2009. Suhteellisuusperiaate kansallisena oikeusperiaatteena. Pro Gradu - tutkielma. Julkisoikeus. Tampereen yliopisto. Oikeustieteiden laitos.

Schwarze, J., Laakso, S. & Kuuttiniemi K. 1999. Eurooppalaisen hallinto-oikeuden keskeiset periaatteet. Tampereen yliopiston julkisoikeuden laitos. Helsinki: Valtiovarainministeriö.

Sinisalo, K. 1971. Poliisin toimivallan määräytyminen. Tutkimus poliisin vallasta ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja N:o 94. Vammalan kirjapaino Oy.

Tiivistelmä lausunnoista. Esitutkinta- ja pakkokeinotoimikunnan mietintö KM 2009:2. Sisäasiainministeriön julkaisuja 34/2009. Helsinki.

Tolonen, H. 2003. Oikeuslähdeoppi. WSOY Lakitieto. Vantaa: Dark Oy.

Tolvanen, M. 2014a. Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön keskeiset muutokset – mikä muuttui? Defensor Legis N:o 3/2014, 303–312.

Tolvanen, M. 2014b. Poliisialan lainsäädännön nykytila. Teoksessa Muttilainen, M. & Huotari, V. (toim.) Poliisin toimintaympäristö. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 112. Tampere: Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print.

Tähti, A. 1995. Periaatteet Suomen hallinto-oikeudessa. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja N:o 205. Yliopistollinen väitöskirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisut:

Alaikäisen kiinniottaminen ja ”sumppuun” sulkeminen. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 15.4.2004, Dnro 249/4/03.

Menettely esitutkinnassa. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 16.8.2010, Dnro 182/2/09.

Menettely poliisirikosasiassa ja etsintäkuulutuksen sisältö. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 11.8.2008, Dnro 3784/4/06.

Poliisi kuljetti henkilöt poliisiasemalle ilman laillista perustetta. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 12.12.2011, Dnro 2361/4/10.

Poliisi saa pitää häiriötä aiheuttanutta säilössä vain niin kauan kuin on todennäköistä, että häiriö toistuu. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 7.4.2010, Dnro 2620/4/09.

Poliisi sovelsi virheellisesti putkalakia ulkomaalaisen säilöönottoon ja tämän asianajaja-tapaamisiin. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 8.4.2010, Dnro 567/4/09.

Poliisilla ei ollut oikeutta viedä lapsia poliisiasemalle näpistysrikoksen selvittämiseksi. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 27.2.2009, Dnro 986/4/07.

Poliisilla ei ollut poliisilain edellyttämää perusteltua syytä henkilötietojen tiedustelemiseen. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 19.8.2009, Dnro 1681/4/08.

Poliisin on esitettävä virkamerkki pyydettyäessä. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 3.8.2009, Dnro 3818/4/07.

Poliisin toimenpiteet koiran haukunnan johdosta. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 20.12.2007, Dnro 1099/4/07.

På tvåspråkiga områden måste polisen tala finska och svenska. Justitieombudsman Petri Jääskeläinenens beslut 29.10.2010, Dnro 3795/4/08.

Viranomaisten toiminta Smash Asem -mielenosoituksen yhteydessä 9.9.2006. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 28.11.2007, EOA Dnro 1836/2007.

LIITTEET

Liite 1. Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisujen hakutulos. Luettu 29.9.2015

Hakuohjeita

Muokkaa hakutulosta

Voit vaihtaa viitteiden järjestystä listassa. Valitse 'Vanhimmat ensin' ja paina 'Vaihda'.

Voit myös vaihtaa viitteiden määrää sivulla.

Rajaa hakua

Voit pienentää hakutulosten määrää rajaamalla hakua. Palaa hakuun tai tee uusi haku.

» [Lisää hakuohjeita](#)

» [Tee suora linkki ratkaisuun?](#)

Lataa Acrobat reader

PDF-tiedostojen lukemiseen tarvitset Adobe Acrobat Reader -ohjelman. Sen voit ladata ilmaiseksi Adoben sivuilta.

» [Lataa Acrobat Reader](#)

Hakutulos

Tulokset: tuloksia löytyi **62 kpl**

Hakutulossivulla näkyvät viitteet kaikkiin ratkaisuihin, jotka sopivat hakuehtoihisi. Ylimpänä ovat viimeksi tallennetut ratkaisut.

Uusimmat ensin

100 asiaa/sivu

[< Edellinen](#) | [« Tee uusi haku](#) | [Sivun loppuun](#)

1. eoak 818/2014 Kotietsinnälle ei edellytyksiä / Ingen förutsättning för husrannsakan

12.6.2015 Dnro 818/4/14 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki KOTIETSINNÄLLE EI EDELLYTYKSIÄ / INGEN FÖRUTSÄTTNING FÖR HUSRANNSAKAN 1 KANTELU --- ja --- pyysivät eduskunnan oikeusasiamiehelle 18.2.2014 osoittamassaan kirjeessä oi- keusasiamiestä tutkimaan, onko poliisi toiminut lainmukaisesti suorittaessaan kotietsinnän heidän asuntoonsa. Erityisesti he katsoivat, että e ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

2. eoak 819/2014 Kotietsinnälle ei edellytyksiä / Ingen förutsättning för husrannsakan

12.6.2015 Dnro 819/4/14 Ratkaisija: Oikeusasiamies Jussi Pajuoja Esittelijä: Esittelijäneuvos Juho Haapamäki KOTIETSINNÄN EDELLYTYKSET / FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR HUSRANNSAKAN 1 KANTELU Kantelija pyysi eduskunnan oikeusasiamiehelle 18.2.2014 osoittamassaan kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan, onko poliisi toiminut lainmukaisesti suorittaessaan kotietsinnän hänen ja hänen asuinkumppaninsa asuntoon. Erityisesti hän katsoi, että ei ollu ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

3. eoam 4654/2013 Poliisin menettely tunnistamistietojen hankkimisessa / Polisens förfarande vid anskaffning av identifieringsuppgifter

25.11.2013 Dnro 4654/4/13 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman POLIISIN MENETTELY TUNNISTAMISTIETOJEN HANKKIMISESSA Arvostelette kirjeessänne poliisin menettelyä hankkia tunnistamistietoja esimerkiksi internetissä keskusteluun osallistuneiden nimimerkkien takana olevien

henkilöiden selvittämiseksi. Kummeksutte, että poliisi voi hankkia kerrotunlaisia tietoja poliisilain nojalla ilman rikosepäilyä. Katsotte men ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

4. eoak 2630/2012 Päätös alkoholin nauttimiskieltoa koskevassa asiassa /Beslut om förbud mot alkoholförtäring

17.6.2013 Dnrot 2613 ja 2630/4/12 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiames Jussi Pajuoja Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki PÄÄTÖS ALKOHOLIN NAUTTIMISKIELTOA KOSKEVASSA ASIASSA 1 KANTELU A arvosteli 9.7.2012 ja B 10.7.2012 eduskunnan oikeusasiamiehelle lähettämässään kante- lussa Pohjois-Savon poliisilaitoksen päätöstä kiristää puuttumista alkoholin nauttimiseen eri- laisten tapahtumien yhteydessä. Kanteluissa viitattiin tiedotusvälineissä olleisiin tietoihin erityi- s ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

5. eoak 2613/2012 Päätös alkoholin nauttimiskieltoa koskevassa asiassa/Beslut om förbud mot alkoholförtäring

17.6.2013 Dnrot 2613 ja 2630/4/12 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiames Jussi Pajuoja Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki PÄÄTÖS ALKOHOLIN NAUTTIMISKIELTOA KOSKEVASSA ASIASSA 1 KANTELU A arvosteli 9.7.2012 ja B 10.7.2012 eduskunnan oikeusasiamiehelle lähettämässään kante- lussa Pohjois-Savon poliisilaitoksen päätöstä kiristää puuttumista alkoholin nauttimiseen eri- laisten tapahtumien yhteydessä. Kanteluissa viitattiin tiedotusvälineissä olleisiin tietoihin erityi- s ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

6. eoak 2543/2012 Tutkinnanjohtajan tulee päättää tiedottamisesta / Undersökningsledarens sak att besluta om information

14.5.2013 Dnro 2543/4/12 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiames Jussi Pajuoja Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman TUTKINNANJOHTAJAN TULEE PÄÄTTÄÄ TIEDOTTAMISESTA 1 KANTELU Kantelija arvosteli 2.7.2012 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelussa Hel- singin poliisilaitoksen menettelyä julkaista lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä epäillyistä henkilöstä taltioidun valvontakameran kuvan Facebook-yhteisöpalvelussa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

7. eoak 2495/2010 Pidättämisen perusteet puutteelliset / Grunderna för anhållning bristfälliga

29.5.2012 Dnro 2495/4/10 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiames Jussi Pajuoja Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki PIDÄTTÄMISEN PERUSTEET PUUTTEELLISET GRUNDERNA FÖR ANHÅLLNING BRISTFÄLLIGA 1 KANTELU L arvosteli valtioneuvoston oikeuskanslerille 2.7.2010 osoittamassaan kirjeessä poliisin menette- lyä. Hän pyysi tutkimaan, millä perusteilla poliisi piti häntä yön yli putkassa – itse hän piti vapau- denmenetystään mielivaltaisena. L arvosteli myös sitä, ettei hä ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

8. eoak 2361/2010 Poliisi kuljetti henkilöt poliisiasemalle ilman laillista perustetta/Polisen förde utan stöd i lag personer till polisstationen

12.12.2011 Dnro 2361/4/10 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiames Jussi Pajuoja Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää POLIISI KULJETTI HENKILÖT POLIISIASEMALLE ILMAN LAILLISTA PERUSTETTA 1 KANTELU Kantelija pyysi 28.6.2010 päivätyssä valtioneuvoston oikeuskanslerille osoittamassaan kirjeessä, jonka apulaisoikeuskanslerin sijainen siirsi valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oike- usasiamehen tehtävien jaosta annetun lain 1 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 2 §:n ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

9. eoak 1979/2009 Poliisi valokuvasi moottoripyörätapahtumaan saapuvia ilman laillista perustetta / Polisen fotograferade utan laglig grund personer som anlände till en motorcykelträff

12.5.2011 Dnro 1979/4/09 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiames Jussi Pajuoja Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki POLIISI VALOKUVASI MOOTTORIPYÖRÄTAPAHTUMAAN SAAPUVIA ILMAN LAILLISTA PERUSTETTA (tiivistelmä päätöksistä dnrot 1979/4/09 ja 3372/4/09) Apulaisoikeusasiames Pajuoja korostaa, että poliisin toiminnan on aina perustuttava lakiin. Henkilön kuuluminen moottoripyöräjengiin ei anna poliisille lisävaltuuksia. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

10. eoak 3372/2009 Huumeepikatestistä kieltäytyminen / Vägran av snabbtest för droger

12.5.2011 Dnro 3372/4/09 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiames Jussi Pajuoja Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki HUUMEPIKATESTISTÄ KIELTÄYTYMINEN 1 KANTELU A arvosteli 8.9.2009 oikeusasiamiehelle osoittamassaan sähköpostiviestissä Etelä- Pohjanmaan poliisilaitoksen menettelyä. Hän

kertoi osallistuneensa Seinäjoella järjestettyyn moottoripyörätapahtumaan. Sisääntulon yhteydessä hänelle oli tehty puhalluskoe, jonka tulos oli 0,0 promillea. Tämän jälkeen ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

11. eoal 1339/2011 Lausunto identiteettiohjelman loppuraportista / Utlåtande om identitetsprogrammets slutrapport

28.4.2011 Dnro 1339/5/11 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajujoja Esittelijä: Esittelijäneuvos Jorma Kuopus LAUSUNTO IDENTITEETTIOHJELMAN LOPPURAPORTISTA Viite: Sisäasiainministeriön lausuntopyyntö 31.3.2011 (SM 092:00/2008) Sisäasiainministeriö on viitekohdassa mainitussa kirjeessään pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa sisäasiainministeriön asettaman Henkilöllisyyden luomista koskevan hankkeen (Identiteettiohjelma) loppuraportista. Raportti on luov ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

12. eoal 4191/2010 Lausunto eduskunnan perustuslakivaliokunnalle poliisilaista / Utlåtande i grundlagsutskottet om polislagen

9.12.2010 Dnro 4191/5/10 Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää LAUSUNTO EDUSKUNNAN PERUSTUSLAKIVALIOKUNNALLE POLIISILAISTA Viite: Eduskunnan perustuslakivaliokunnan kirjeet 24.11.2010 ja 29.11.2010 Eduskunnan perustuslakivaliokunta on viitekohdassa mainitulla kirjeellään pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa hallituksen esityksestä Eduskunnalle poliisilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (224/2010 vp). Oikeusasiamies on antanut allekirjoitettua ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

13. eoal 4119/2010 Lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilaista / Utlåtande i förvaltningsutskottet om förundersöknings-, tvångsmedels- och polislagen

9.12.2010 Dnro 4119/5/10 Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki LAUSUNTO EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNNALLE ESITUTKINTA-, PAKKOKEINO- JA POLIISILAISTA Hallintovaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksistä 222, 224 ja 226/2010 vp. Esitän asiantuntijalausuntonani kunnioittavasti seuraavaa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

14. eoal 4095/2010 Lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilaista / Utlåtande i lagutskottet om förundersöknings-, tvångsmedels- och polislagen

9.12.2010 Dnro 4095/5/10 Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki LAUSUNTO EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE ESITUTKINTA-, PAKKOKEINO- JA POLIISILAISTA Lakivaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksistä 222, 224 ja 226/2010 vp. Esitän asiantuntijalausuntonani kunnioittavasti seuraavaa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

15. eoal 4073/2010 Lausunto eduskunnan perustuslakivaliokunnalle esitutkinta- ja pakkokeinolaista / Utlåtande i grundlagsutskottet om förundersöknings- och tvångsmedelslagen

8.12.2010 Dnro 4073/5/10 Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki LAUSUNTO EDUSKUNNAN PERUSTUSLAKIVALIOKUNNALLE ESITUTKINTA- JA PAKKOKEINOLAISTA Perustuslakivaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä 222/2010 vp esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi. Esitän asiantuntijalausuntonani kunnioittavasti seuraavaa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

16. eoah 4267/2008 Kaksi ylikomisariota menetteli lainvastaisesti mielenosoittajien kiinnitoissa / Två överkommissarier handlade lagstridigt då demonstranter greps

18.11.2010 Dnro 4267/4/08 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajujoja Esittelijä: Notaari Piatta Skottman-Kivelä KAKSI YLIKOMISARIOTA MENETTELI LAINVASTAISESTI MIELENOSOITTAJIEN KIINNIOTOISSA 1 KANTELU Kantelijat pyysivät asianajaja - - - laatimassa, oikeusasiamiehen kansliaan 30.12.2008 saapuneessa kirjeessään oikeusasiamiestä tutkimaan Porvoon kihlakunnan poliisilaitoksen ja Suomenlahden merivartioston toimintaa. Kysymys oli kantelijoiden Neste Oil Oyj:n Porvo ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

17. eoak 3795/2008 På tvåspråkiga områden måste polisens tala finska och svenska / Poliisin tulee kaksikielisillä alueilla puhua suomea ja ruotsia

29.10.2010 3795/4/08 Beslutsfattare: Justitieombudsman Petri Jääskeläinen Föredragande: Justitieombudsmannasekreterare Mikko Sarja PÅ TVÅSPRÅKIGA OMRÅDEN MÅSTE POLISEN TALA FINSKA OCH SVENSKA 1 KLAGOMÅLET Svenska Finlands folkting (nedan Folktinget) har vänt sig till justitieombudsmannen med

anled- ning av att tre av de fyra ungdomar som fördes till häktet och fick böter av polisen i Esbo 7.11.2008 har tagit kontakt med Folktinget och hävdar att deras språkliga rättighe ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

18. eoak 182/2009 Menettely esitutkinnassa / Förfarandet vid förundersökning

16.8.2010 Dnro 182/4/09 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman MENETTELY ESITUTKINNASSA 1 KANTELU A arvosteli 16.12.2008 päivätyssä kirjeessään Pohjanmaan poliisiviranomaisten menettelyä poi- kaansa B:tä koskevassa asiassa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

19. eoak 3686/2008 Moitteita kotietsinnästä poliiseille Pohjanmaan ja Helsingin poliisilaitoksilla/Poliser vid Österbottens och Helsingfors polisinsättningar får kritik för husrannsakan

23.6.2010 Dnro 3686/4/08 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja Esittelijä: Notaari Piatta Skottman-Kivelä MOITTEITA KOTIETSINNÄSTÄ POLIISEILLE POHJANMAAN JA HELSINGIN POLIISILAI- TOKSILLA 1 KANTELU A pyysi 13.11.2008 saapuneessa kirjeessään eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan Vaasan kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä kiinniottoa, turvapaikanhakijoiden kohtelua ja kolmea ko- tietsintää koskevassa asiassa. A arvosteli poliisin menettelyä erityisesti seuraa ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

20. eoak 2620/2009 Poliisi saa pitää häiriötä aiheuttanutta säilössä vain niin kauan kuin on todennäköistä, että häiriö toistuu / Polisen får hålla en person som orsakat störning i förvar endast så länge som det är sannolikt att störningen upprepas

7.4.2010 Dnro 2620/4/09 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman Poliisi saa pitää häiriötä aiheuttanutta säilössä vain niin kauan kuin on todennäköistä, että häiriö toistuu / Polisen får hålla en person som orsakat störning i förvar endast så länge som det är sannolikt att störningen upprepas 1 KANTELU Kantelija arvostelee 30.7.2009 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituk- sessa Päijät- ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

21. eoak 567/2009 Poliisi sovelsi virheellisesti putkalakia ulkomaalaisen säilöönottoon ja tämän asianajajatapaamisiin / Polisen tillämpade lagen på fel sätt när det gällde omhändertagande av en utlänning och dennes rätt att träffa en advokat

8.4.2010 Dnro 567/4/09 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri: Astrid Geisor-Goman POLIISI SOVELSI VIRHEELLISESTI PUTKALAKIA ULKOMAALAISEN SÄILÖÖNOTTOON JA TÄMÄN ASIANAJAJATAPAAMISIIN / POLISEN TILLÄMPADE LAGEN PÅ FEL SÄTT NÄR DET GÄLLDE OMHÄNDERTAGANDE AV EN UTLÄNNING OCH DENNES RÄTT ATT TRÄFFA EN ADVOKAT 1 KANTELU Kantelija arvosteli 17.2.2009 ja 5.3.2009 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoitetuissa kantelukir- joit ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

22. eoak 4623/2009 Henkilöön kohdistuvasta etsinnästä on pidettävä pöytäkirjaa / Protokoll ska föras över kroppsvisitation och kroppsbesiktning

8.4.2010 Dnro 4623/4/09 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman HENKILÖÖN KOHDISTUVASTA ETSINNÄSTÄ ON PIDETTÄVÄ PÖYTÄKIRJAA / PROTO- KOLL SKA FÖRAS ÖVER KROPPSVISITATION OCH KROPPSBESIKTNING 1 KANTELU Kantelija arvostelee Satakunnan poliisiviranomaisia häneen kohdistetuissa toimenpiteissä. Kante- lija kertoo, että hänet otettiin kiinni epäilystä rattijuopumuksesta. Kantelija kuljetettiin sairaalaan ver ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

23. eoak 2037/2008 Tampereen poliisille moitteet aktivistitapahtumasta/Tammerfors polis kritiseras för insats mot aktivister

3.3.2010 Dnro 2037/4/08 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman TAMPEREEN POLIISILLE MOITTEET AKTIVISTITAPAHTUMASTA 1 KANTELU A arvostelee poliisin menettelyä Tampereella 4.6.2008 tapahtuneen kiinnioton yhteydessä. A:n mukaan poliisimiehet ottivat aktivistitapahtuman yhteydessä hänet ja kaksi muuta henkilöä kiinni, vaikka he eivät aiheuttaneet minkäänlaista häiriötä. Heidän käyttäytymisestään ei voinut myös- k ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

24. eoah 2811/2008 Poliisille huomautus lainvastaisesta kotietsinnästä/Polisen får anmärkning för olaglig husrannsakan

5.11.2009 Dnro 2811/4/08 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajujoja Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman POLIISILLE HUOMAUTUS LAINVASTAISESTA KOTIETSINNÄSTÄ 1 KANTELU Kantelija arvosteli 1.9.2008 päivättyssä kantelussaan Hämeenlinnan kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä seuraavasti: 1. Kantelija katsoi, että hänen asunnossaan suoritettulle kotietsinnälle ei ollut lainmukaisia pe- rusteita. ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

25. eoak 1681/2008 Poliisilla ei ollut poliisilain edellyttämää perusteltua syytä henkilötietojen tiedustelemiseen/Polisen hade inte sådan en grundad anledning att begära personuppgifter som krävs enligt polislagen

19.8.2009 Dnro 1681/4/08 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Astrid Geisor-Goman POLIISILLA EI OLLUT POLIISILAIN EDELLYTTÄMÄÄ PERUSTELTUA SYYTÄ HENKILÖ- TIETOJEN TIEDUSTELEMISEEN 1 KANTELU Kantelija arvosteli 12.5.2008 Valkeakosken kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä henkilölli- syyden selvittämistä ja henkilöntarkastusta koskevassa asiassa. ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

26. eoak 3591/2008 Poliisi puuttui ilman selkeää toimivaltaperustetta kotirauhan suojaaman alueen koskemattomuuteen/Polisen hade inte klara befogenheter då den kränkte integriteten på ett område som omfattades av hemfriden

3.8.2009 Dnro 3591/4/08 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman POLIISI PUUTTUI ILMAN SELKEÄÄ TOIMIVALTAPERUSTETTA KOTIRAUHAN SUOJAAMAN ALUEEN KOSKEMATTOMUUTEEN 1 KANTELU A arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 5.11.2008 osoittamassaan kirjeessä - - - poliisiviran- omaisten menettelyä poikaansa B:tä koskevassa asiassa. A katsoi poliisin ja sen mukana olleen sosiaalityöntekijän loukanneen hänen perheensä ko ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

27. eoak 3818/2007 Poliisin on esitettävä virkamerkki pyydettyessä/Polisen måste på begäran visa upp tjänstetecken

3.8.2009 Dnro 3818/4/07 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Astrid Geisor-Goman POLIISIN ON ESITETTÄVÄ VIRKAMERKKI PYYDETTÄESSÄ 1 KANTELU Kantelija arvosteli 10.12.2007 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Hankasalmen poliisin menettelyä kotirauhan rikkomista ja virkamerkin esittämistä koskevassa asiassa. ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

28. eoak 986/2007 Poliisilla ei ollut oikeutta viedä lapsia poliisiasemalle näpistysrikoksen selvittämiseksi/Polisen hade inte rätten att föra barnen till polisstationen för utredande av ett snatteribrott

27.3.2009 Dnro 986/4/07 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Astrid Geisor-Goman POLIISILLA EI OLLUT OIKEUTTA VIEDÄ LAPSIA POLIISIASEMALLE NÄPISTYSRIKOKSEN SELVITTÄMISEKSI 1 KANTELU Kantelija arvosteli 18.3.2007 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Helsingin kihla- kunnan poliisilaitoksen poliisimiesten menettelyä asema-aukion S-marketissa 15.3.2007 tapahtuneen kolmen 1996 ja 1997 syntyn ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

29. eoak 391/2008 Aikaisempi toiminta ei oikeuta poliisia tiedustelemaan henkilötietoja/Tidigare verksamhet berättigar inte polisen att fråga efter personuppgifter

19.3.2009 Dnro 391/4/08 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Astrid Geisor-Goman AIKAISEMPI TOIMINTA EI OIKEUTA POLIISIA TIEDUSTELEMAAN HENKILÖTIETOJA 1 KANTELU A arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 30.1.2008 osoittamassaan kirjeessä Espoon kih- lakunnan poliisiviranomaisten menettelyä henkilöllisyyden selvittämistä, henkilöntarkastusta ja voimankäyttöä koskevassa asiassa. ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

30. eoak 3335/2006 Poliisi esti alaikäisen lapsen maasta lähdön/Polisen hindrade ensamresande barn att lämna landet

5.11.2008 Dnro 3335/4/06 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Astrid Geisor-Goman POLIISI ESTI ALAIKÄISEN LAPSEN MAASTA LÄHDÖN 1 KANTELU Kantelija arvosteli liikkuvan poliisin Helsinki-Vantaan lentoaseman yksikön ratkaisua olla myöntä- mättä ns. pikapassia hänen tyttärelleen. Lisäksi kantelija arvosteli poliisia siitä, ettei poliisi ole ollut häneen yhteydessä selittääkseen, miksi hänen 17-vuotias tyttärensä ei ollut saa ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

31. eoak 3529/2006 Poliisin toiminta huumausainevalvontaoperaation yhteydessä/Polisens agerande i samband med ett narkotikatillslag

15.10.2008 Dnro 3529/4/06 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Jussi Pajuoja Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman POLIISIN TOIMINTA HUUMAUSAINVALVONTAOPERAATION YHTEYDESSÄ 1 KANTELU Kantelija arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä kihlakunnan poliisiviranomaisten menettelyä ravintolaan kohdistuneen "huumeratsian" yhteydessä. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

32. eoak 4016/2006 Kotietsinnän toimittaminen/Verkställande av husrannsakan

12.6.2007 Dnro 4016/4/06 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman KOTIETSINNÄN TOIMITTAMINEN 1 KANTELU A arvosteli 21.11.2006 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Varkauden seudun kihlakunnan poliisiviranomaisten menettelyä voimakeinojen käyttämisessä kiinniottilanteessa. A katsoo poliisin käyttäneen liiallisia voimakeinoja toimenpiteensä suorittamisen yhteydessä. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

33. eoak 379/2007 Vapaudenmenetyksen perusteet/Grunderna för frihetsberövande

29.8.2008 Dnro 379/4/07 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman VAPAUDENMENETYKSEN PERUSTEET 1 KANTELU Kantelijat A ja B arvostelivat 16.1.2007 päivätyssä kirjeessään - - - kihlakunnan poliisiviranomaisten menettelyä esitutkintaa ja pakkokeinoja koskevassa asiassa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

34. eoak 1099/2007 Poliisin toimenpiteet koiran haukunnan johdosta/Polisens åtgärder med anledning av en skällande hund

20.12.2007 Dnro 1099/4/07 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman POLIISIN TOIMENPITEET KOIRAN HAUKUNNAN JOHDOSTA 1 KANTELU Kantelijat (A ja B) arvostelivat eduskunnan oikeusasiamiehelle 28.3.2007 osoittamassaan kirjeessä Rovaniemen kihlakunnan poliisiviranomaisten toimenpiteitä heidän koiriensa yöllisestä haukunnasta tehdyn ilmoituksen johdosta. Kantelijat kertoivat poliisin tunkeutuneen keskellä yötä sisä ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

35. eoak 1836/2007 Viranomaisten toiminta Smash Asem -mielenosoituksen yhteydessä/Myndigheternas åtgärder i samband med Smash Asem -demonstrationen

SISÄLLYSLUETTELO 1 ASIA 2 RATKAISU 2.1 Yleistä 2.2 Tapahtumatietoja 2.2.1 Taustaa 2.2.2 Tapahtumat Kiasman edustalla 2.2.3 Tapahtumat muualla 2.2.4 Kiinniotot 2.2.5 Asian esitutkinta ja syyteharkinta 2.3 Kannanotot 2.3.1 Ennakkotiedot 2.3.2 Mielenosoituksen liikkeelle lähtemisen estäminen ja sen keskeyttäminen 2.3.2.1 Lähtökohtia 2.3.2.2 Ennakkoilmoitus ja järjestyksenpito mielenosoituksessa 2.3.2.3 Mielenosoituksen liikkeelle lähtemisen estäminen 2.3.2.4 Mielen ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

36. eoak 1803/2006 Poliisin menettely esitutkinnan aloittamista koskevassa harkinnassa/Polisens förfarande i ett ärende om inledande av förundersökning

12.6.2007 Dnro 1803/4/06 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman POLIISIN MENETTELY ESITUTKINNAN ALOITTAMISTA KOSKEVASSA HARKINNASSA 1 KANTELU A arvosteli 24.5.2006 päivätyssä kirjeessään - - - kihlakunnan poliisiviranomaisten menettelyä poikansa B:n menehtymiseen johtaneen tapahtuman tutkimisessa. A katsoo kirjoituksessaan, ettei poliisi ollut selvittänyt riittävän tarkasti rikoksen mahdollisuutta heti t ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

37. eoak 3824/2006 Kiinnioton perusteet/Grunderna för gripande

28.5.2007 Dnro 3824/4/06 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pasi Pölönen KIINNIOTON PERUSTEET 1 KANTELU Kantelija pyysi 13.11.2006 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan Varkauden seudun kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä kiinniotossa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

38. eoak 3326/2005 Päätös esitutkinnan edellytyksistä ym./Beslut om förutsättningarna för förundersökning mm.

22.1.2007 Dnro 3326/4/05 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää PÄÄTÖS ESITUTKINNAN EDELLYTYKSISTÄ YM. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

39. eoak 3220/2005 Vapaudenmenetys etsintäkuulutuksen johdosta/Frihetsförlust på grund av efterlysning

18.12.2006 Dnro 3220/4/05 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman VAPAUDENMENETYS ETSINTÄKUULUTUKSEN JOHDOSTA 1 KANTELU A arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 31.10.2005 osoittamassaan kirjoituksessa poliisiviranomaisten menettelyä etsintäkuulutamista ja sitä seurannutta vapaudenmenetystä koskevassa asiassa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

40. eoah 1504/2004 Vapaudenmenetyksen perusteet/Grunderna för frihetsberövande

20.3.2006 1504/4/04 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman VAPAUDENMENETYS PERUSTEET 1 KANTELU Kriminaalihuollon tukisäätiön toiminnanjohtaja arvosteli - - - 26.5.2004 laatimassa kantelukirjoituksessa Helsingin kihlakunnan poliisiviranomaisten menettelyä Kriminaalihuollon tukisäätiön työntekijää (kantelija) koskevassa esitutkinta-asiassa. Kantelija on omalta osaltaan laatinut kantelukirjoituksen liitteen ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

41. eoah 3437/2004 Todistajan noutaminen esitutkintaan/Hämtning av vittne till förundersökning

30.11.2005 3437/4/04 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman TODISTAAN NOUTAMINEN ESITUTKINTAAN 1 KANTELU Kantelija arvosteli 14.12.2004 päivättyssä kirjeessään Imatran ja Lappeenrannan kihlakunnan poliisiviranomaisten menettelyä esitutkintaan noutoa koskevassa asiassa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

42. eoak 772/2004 Kotietsinnän edellytykset/Förutsättningar för husrannsakan

9.9.2005 772/4/04 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman KOTIETSINNÄN EDELLYTYKSET 1 KANTELU Kantelija arvosteli 18.3.2004 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjoituksessa poliisiviranomaisten menettelyä häntä koskevan epäillyn huumausaineen käyttörikoksen tutkinnassa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

43. eoak 2564/2003 Ukrainalaisperheen maasta poistaminen/Utvisning av en ukrainsk familj

30.9.2005 2564/2/03 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää UKRAINALAISPERHEEN MAASTA POISTAMINEN 1 ASIA Syksyllä 2003 käsiteltiin tiedotusvälineissä varsin laajasti erään ukrainalaisperheen syksyllä 2002 tapahtunutta maasta poistamista ja mm. poliisin toimia tuossa asiassa. Perheen äidin eräälle yksityishenkilölle kirjoittama kirje julkaistiin osin eräässä lehdessä. Kirjeessä arvosteltiin ankarasti poliisin ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

44. eoak 2762/2003 Kotietsinnän edellytykset/Förutsättningar för husrannsakan

17.6.2005 2762/4/03 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää KOTIETSINNÄN EDELLYTYKSET 1 KANTELU A pyysi 27.11.2003 päivättyssä sähköpostitse lähettämässään kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan B:n kihlakunnan poliisilaitoksen poliisimiesten menettelyä häntä koskevan epäillyn huumausainerikoksen tutkinnassa 3.9.2003. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

45. eoak 3315/2004 Pakkokeinon edellytykset/Förutsättningar för tvångsmedel

12.5.2005 3315/4/04 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristian Holman PAKKOKEINON EDELLYTYKSET 1 KANTELU Arvostelitte kirjeessänne Alavuden kihlakunnan poliisiviranomaisten menettelyä esitutkintaa ja pakkokeinojen käyttöä koskevassa asiassa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

46. eoae 1844/2003 Telepakkokeinojen käyttö ja valvonta/Användning av och tillsyn över teletvångsmedel

13.5.2005 1844/2/03 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pasi Pölonen TELEPAKKOKEINOJEN KÄYTTÖ JA VALVONTA 1 ASIA Sisäasiainministeriö toimitti 17.4.2003 eduskunnan

oikeusasiamiehelle kertomuksen telekuuntelun, televalvonnan ja teknisen kuuntelun käytöstä sekä teknisen tarkkailun käytöstä rangaistuslaitoksissa vuonna 2002. Kertomuksen antaminen perustuu pakkokeinolain (450/1987) 5a luvun 15 §:ään, jonka mukaan sisäasiainmi ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

47. eoae 1585/2003 Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös Alpo Rusin kanteluun/Riksdagens justitieombudsmans beslut med anledning av Alpo Ruis klagomål

3.2.2005 1585/4/03 Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHEN PÄÄTÖS ALPO RUSIN KANTELUUN SISÄLLYSLUETTELO 1 KANTELU 2 SELVITYS 3 RATKAISU 3.1 Tapahtumatietoja 3.2 Oikeusasiamiehen arvioinnin näkökulma 3.3 Esitutinnan aloittaminen ja Alpo Rusin asema esitutkinnassa 3.3.1 Yleistä esitutkinnan ja rikosprosessin etenemisestä Rikosprosessin vaiheet Esitutkintakynn ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

48. eoak 508/2003 Kiinniottamisen edellytykset/Förutsättningarna för gripande

20.12.2004 508/4/03 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää KIINNIOTTAMISEN EDELLYTYKSET 1 KANTELU Asianajaja - - - pyysi 27.2.2003 päämiestensä - - - puolesta eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan Salon kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä päämiestensä kiinniotta koskevassa asiassa. ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

49. eoak 558/2004 Kiinniottamisen edellytykset/Förutsättningarna för gripande

9.11.2004 558/4/04 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Esittelijä Kristian Holman KIINNIOTTAMISEN EDELLYTYKSET 1 KANTELU A arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 19.2.2004 osoittamassaan kirjeessä Helsingin ja Keski-Uudenmaan kihlakuntien poliisiviranomaisten menettelyä vapaudenmenetystään koskevassa asiassa seuraavin osin: 1. Poliisi ei pyrkinyt ensin muulla tavoin selvittämään A:n mahdollista osuutta tutkittavanaan olevaan rikosasiaan, vaan t ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

50. eoak 1416/2002 Alaikäisen kiinniottaminen ja esitutinnan suorittaminen/Gripande av minderårig samt förundersökning

27.9.2004 1416/4/02 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia ALAIKÄISEN KIINNIOTTAMINEN JA ESITUTKINNAN SUORITTAMINEN 1 KANTELU Kantelija arvosteli 23.5.2002 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Espoon kihlakunnan poliisilaitoksen poliisimiesten menettelyä alaikäisen (14- vuotias) poikansa A:n kiinniottamiseen ja esitutinnan suorittamiseen liittyvissä asioissa. ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

51. eoah 721/2002 Kotietsinnän edellytykset ja poliisin vaitiolo-oikeus/Förutsättningarna för husrannsakan samt polisens rätt att förtiga uppgifter

22.9.2004 721/4/02 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki KOTIETSINNÄN EDELLYTYKSET JA POLIISIN VAITIOLO-OIKEUS 1 KANTELU A pyysi 11.3.2002 päivätyssä kirjeessään oikeusasiamiestä tutkimaan Ranuan-Posion kihlakunnan poliisilaitoksen ja Lapin lääninhallituksen poliisiosaston menettelyä. A katsoi joutuneensa perusteettoman ilmiannon kohteeksi ja tästä ilmiannosta oli seurannut kotietsintäkin. A arvostel ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

52. eoak 2398/2003 Väliaikaiseen ajokieltoon määrääminen/Meddelande av tillfälligt körförbud

20.9.2004 2398/4/03 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Esittelijä Kristian Holman VÄLIAIKAISEEN AJOKIELTOON MÄÄRÄÄMINEN 1 KANTELU A arvosteli eduskunnan oikeusasiamiehelle 22.10.2003 osoittamassaan kirjeessä Vantaan kihlakunnan poliisiviranomaisia väliaikaiseen ajokieltoon määräämistä koskevassa asiassa. ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

53. eoah 249/2003 Alaikäisen kiinniottaminen ja "sumppuun" sulkeminen/En minderårig greps och hölls inlåst

15.4.2004 249/4/03 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää ALAIKÄISEN KIINNIOTTAMINEN JA "SUMPPUUN" SULKEMINEN 1 KANTELU A arvostelee 17.1.2003 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Porin kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä alaikäisen poikansa näpistysrikoksen selvittelyä koskevassa asiassa. ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

54. eoak 2837/2001 Televalvontatietojen käyttö ym./Användning av teleövervakningsuppgifter mm.

14.11.2003 2837/4/01 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki TELEVALVONTATIETOJEN KÄYTTÖ YM. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

55. eoak 1365/2001 Pidättämisen syyn ilmoittaminen pidätetylle/En anhållen persons rätt att få veta orsaken till att han anhållits

30.5.2003 1365/4/01 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää PIDÄTTÄMISEN SYYN ILMOITTAMINEN PIDÄTETYLLE 1 KANTELU A pyysi kantelukirjoituksessaan 6.5.2001 oikeusasiamiestä tutkimaan Keskusrikospoliisin Läntisen osaston Jyväskylän yksikön rikostarkastaja B:n ja Äänekosken kihlakunnan kihlakunnanvouti C:n menettelyä häneen kohdistuneessa esitutkinnassa ja ulosottomenettelyssä. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

56. eoak 2094/2002 Henkilötuntomerkkien ottaminen/Upptagande av signalement

2.5.2003 2094/4/02 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Neuvontalakimies Kristian Holman HENKILÖTUNTOMERKKIEN OTTAMINEN 1 KANTELU A kertoo 27.8.2002 eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa, että Lieksan kihlakunnan poliisilaitoksen vanhempi konstaapeli B oli ottanut A:lta henkilötuntomerkit poliisilakiperusteisen säilöönoton päättymisen yhteydessä 26.8.2002. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

57. eoak 249/2000 Kotietsinnän edellytykset muualla kuin epäillyn luona/Förutsättningarna för husrannsakan hos andra än den misstänkte

3.4.2003 249/4/00 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää KOTIETSINNÄN EDELLYTYKSET MUUALLA KUIN EPÄILLYN LUONA, SAAPUVILLA OLA KOTIETSINNÄSSÄ JA KOTIETSINTÄPÖYTÄKIRJAN TOIMITTAMINEN 1 KANTELU A arvostelee 28.1.2000 eduskunnan oikeusasiamiehelle --kerho ry:n puolesta osoittamassaan kantelukirjoituksessa Hämeenlinnan poliisilaitoksen poliisien toimintaa kerhon toimitiloihin kohdistuneessa kotietsinnässä. Kirjoi ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

58. eoak 2095/2000 Säilöissäpitoaika ja kiinniottamisesta ilmoittaminen/Tiden för hållande i förvar samt meddelande om gripande

5.12.2002 2095/4/00 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Anu Rita SÄILÖSSÄPITOAIKA JA KIINNIOTTAMISESTA ILMOITTAMINEN 1 KANTELU --- on kirjoittanut A:n ja B:n asiamiehenä eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle 18.9.2000 päivätyn kantelukirjoituksen. Hän pyytää apulaisoikeusasiamiestä tutkimaan, menettelivätkö Espoon kihlakunnan poliisilaitoksen poliisimiehet lainmukaisesti 1.7.2000 selvittäessään pahoinpitelytaphtumaa Espoon Ka ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

59. eoak 1849/2002 Suhteellisuusperiaatteen merkitys ja välineiden asianmukaisuus voimakeinoja käytettäessä/Proportionalitetsprincipens betydelse och användning av lämpliga maktmedel

14.11.2002 1849/4/02 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Tarkastaja Kristian Holman SUHTEELLISUUSPERIAATTEEN MERKITYS JA VÄLINEIDEN ASIANMUKAISUUS VOIMAKEINOJA KÄYTETTÄESSÄ 1 KANTELU A ja B arvostelevat 30.7.2002 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Lappeenrannan kihlakunnan vanhempien konstaapeleiden C:n ja D:n menettelyä ja käyttäytymistä kantelijoihin kohdistuneessa kiinniottotilanteessa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

60. eoak 2515/1999 Kuulusteluihin noutaminen sekä alaikäisen kiinniotosta ilmoittaminen hänen vanhemmilleen/Hämtning till förhör samt underrättande av föräldrarna om att en minderårig gripits

30.9.2002 2515/4/99 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Esittelijäneuvos Eero Kallio KUULUSTELUIHIN NOUTAMINEN SEKÄ ALAIKÄISEN KIINNIOTOSTA ILMOITTAMINEN HÄNEN VANHEMMILLEEN 1 KANTELU A arvostelee 20.11.1999 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa poliisiviranomaisten menettelyä alempana tarkemmin selostetuissa tyttärensä B:n noutamisessa, kuulusteluissa ja kiinnioitoissa. ...
[Avaa pdf -tiedostona](#)

61. eoak 1943/2001 Internetsivujen sulkeminen/Stängande av internetsidor

15.4.2002 1943/4/01 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki INTERNETSIVUJEN SULKEMINEN 1 KANTELU A kertoo --- eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa, että hän julkaisi internet-sivuillaan kuvauksen erään vartiointiliikkeen työntekijän huolimattomana pitämästään menettelystä. A:n mukaan vartiointiliikkeen johtaja painosti poliisia sulkemaan sivut ja Porin kihlakunnan poliisilaitoksen ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

62. eoak 1822/2000 Kiinniottaminen ja säilöissäpitoaika/Gripande och tiden för hållande i förvar

17.1.2002 1822/4/00 Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio Esittelijä: Esittelijä Kimmo Kajosmaa KIINNIOTTAMINEN JA SÄILÖSSÄPITOAIKA 1 KANTELU A arvostelee 15.8.2000 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen ylikonstaapelin B:n ja vanhemman konstaapelin C:n menettelyä --- A:n kiinniottotilanteessa. --- ...

[Avaa pdf -tiedostona](#)

[< Paluu](#) | [« Tee uusi haku](#) | [Sivun alkuun](#)
